

มาลัยสามชาย: ความย้อนแย้งในการนำเสนอคุณค่าใหม่ของผู้หญิง¹

Malai Sam Chai: Self-Contradiction in the Representation of Women's New Values

อธิพร ประเทืองเศรษฐ์ / Athiporn Prathuangset

สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
สุรินทร์ 32000, ประเทศไทย

Thai Language Program, Faculty of Humanities and Social Sciences,
Surindra Rajabhat University, Surin 32000, Thailand

Email: Athiporn23@gmail.com

Received: May 22, 2021

Revised: July 13, 2021

Accepted: August 18, 2021

Abstract

Recounting the life of a heroine who marries three men, V. Vinichayakul's *Malai Sam Chai* (A Three-tasseled Garland) is one of her well-known Thai historical novels. While the novel attempts to refute one of the old ideas which condemns a woman who marries three men and

¹บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยเรื่อง อ่านหญิง: ความหมายของตัวละครหญิงในนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ สมัยรัชกาลที่ 4 ถึงรัชกาลที่ 7 ของ ว.วินิจชัยกุล ซึ่งได้รับทุนอุดหนุนการทำวิจัยจาก โครงการสนับสนุนทุนวิจัย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ อนึ่ง ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ที่เลี้ยงในโครงการอาคารวิจัยมนุษยศาสตร์ ครั้งที่ 3 ซึ่งจัดโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ที่ได้ให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์แก่การพัฒนาโครงการวิจัยดังกล่าว มา ณ โอกาสนี้ด้วย

promote the new values of women in modern Siamese context, this article aims to argue that the author's idea about good women of modern days seems to be self-contradictory. It is found that the novel reproduces the concept of 'Kulasatree' (Ideal women), including the concept of being born of noble family, being a good housewife, and the faithfulness to husband. Various strategies are used to represent this idea. Firstly, the female protagonist *La-or-orn* was characterized as a 'conservatively-modernist woman'. Secondly, the female antagonist *Thongpairam* was portrayed as morally bad woman in characters, comparing to those of *La-or-orn*. Lastly, the Siamese Revolution of 1932, a momentous historical event against which the author seems to be, was adopted in the novel to create *Lo-or-orn*'s second marriage life. This novel, accordingly, seems not to go beyond the traditional idea about good woman. By adopting the sociology of literature as theoretical framework, it is found that four contributory factors are responsible for this self-contradiction. The first factor lies in the author's traditionalist attitude toward the desired woman value. Another factor could be the author's elder lady, whose biography impressed her and inspired the characterization of *La-or-orn*. The setting is the third factor. The reading circle of the novel, which seems to be the middle-class women whose taste and ideology are common, could be another key to the success of the novel.

Keywords: Women Characters, Malai Sam Chai, V. Vinicchayakul

บทคัดย่อ

บทความนี้วิเคราะห์นวนิยายอิงประวัติศาสตร์ เรื่อง มาลัยสามชาย ของ ว.วินิจฉัยกุล เพื่อชี้ให้เห็นว่า ในขณะที่ผู้ประพันธ์มุ่งหากล้าความคิดเกี่ยวกับผู้หญิงที่ว่าเป็นผู้หญิงที่แต่งงาน 3 ครั้งเป็นผู้หญิงที่ไม่ดี และนำเสนอคุณค่าใหม่เกี่ยวกับผู้หญิงว่า คุณค่าของผู้หญิงมิได้ขึ้นอยู่กับการทำงาน และผู้หญิงสามารถกำหนดเส้นทางชีวิตได้ด้วยตนเอง นั้น นวนิยายเรื่องนี้กลับเป็นการผลิตซ้ำชุดความคิดเกี่ยวกับ “กุลสตรี” ในหลายประเด็น ได้แก่ การเกิดในชาติตระกูลสูง คุณสมบัติของการเป็นแม่ศรีเรือน ปรมณีย์บัณฑิตามีเรื่องภายในบ้านทุกอย่าง ความซื่อสัตย์และจงรักภักดีต่อสามี นอกจากนี้ยังแฝงการวิพากษ์ความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ไปสู่ระบอบประชาธิปไตย ผู้ประพันธ์นำเสนอชุดความคิดเหล่านี้ผ่านกลวิธีสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ 1) การสร้างตัวละครเอก คือ ลอออร ให้มีคุณสมบัติของ “ผู้หญิงก้าวหน้าที่อยู่ในกรอบ” 2) การสร้างตัวละครคู่เปรียบ คือ ทองไพรว ในฐานะ “หญิงร้าย” และ 3) การใช้เหตุการณ์เปลี่ยนแปลงการปกครองพุทธศักราช 2475 มาสร้างปมปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อชีวิตคู่ของลออออ นวนิยายเรื่องนี้จึงแสดงให้เห็น “ความย้อนแย้ง” ของการนำเสนอคุณค่าใหม่ของผู้หญิงที่ยังคงติดอยู่กับคำอธิบายเรื่องความเป็นกุลสตรี เมื่อนำแนวคิดสังคมวิทยาแห่งวรรณะตีมาวิเคราะห์ปัจจัยที่นำจะสัมพันธ์กับการนำเสนอชุดความคิดดังกล่าวในนวนิยายเรื่องนี้แล้วพบว่า มี 4 ปัจจัย ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านผู้ประพันธ์ คือ ทักษะของผู้ประพันธ์ที่ยึดถือในคุณค่าของความเป็นไทยแบบจารีต 2) รูปแบบการนำเสนอของนวนิยายที่อยู่ในรูปของชีวประวัติ ซึ่งผู้ประพันธ์ได้รับแรงบันดาลใจในการแต่งจากการได้รับฟังชีวประวัติของสตรีอาวุโสท่านหนึ่งของผู้ประพันธ์รู้จัก 3) ฉากของนวนิยาย และ 4) ปัจจัยด้านการเผยแพร่ นวนิยาย กล่าวคือกลุ่มผู้อ่านที่นำจะนิยมอ่านนวนิยายของ ว.วินิจฉัยกุล เป็นกลุ่มผู้หญิงชนชั้นกลาง ที่นำเสนอชุดความคิดในลักษณะคล้ายคลึงกับเรื่องมาลัยสามชาย

คำสำคัญ: ตัวละครเอกผู้หญิง, มาลัยสามชาย, ว.วินิจฉัยกุล

บทนำ

นวนิยายอิงประวัติศาสตร์เป็นนวนิยายที่มีลักษณะเฉพาะแตกต่างจากนวนิยายประเภทอื่น กล่าวคือ นวนิยายอิงประวัติศาสตร์เป็นนวนิยายที่ผสมระหว่างข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์กับจินตนาการของผู้ประพันธ์ที่ปรุงแต่งขึ้น (Jaroenjitrkam, 1984, p. 1) ทำให้นวนิยายประเภทนี้ได้รับความสนใจจากนักประพันธ์และผู้อ่านเรื่อยมา นอกจากนี้นวนิยายอิงประวัติศาสตร์ยังมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับบริบททางสังคมอย่างแนบแน่น ด้วยเหตุที่นวนิยายเกิดขึ้นจากการสร้างสรรค์ปรุงแต่งของนักประพันธ์ นวนิยายจึงสะท้อนให้เห็นความคิดของนักประพันธ์ที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ ทั้งในส่วนของสภาพเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเป็นนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ที่มีการนำฉากหรือเหตุการณ์ทางสังคมที่สำคัญในแต่ละยุคสมัย ประกอบกับการที่ผู้ประพันธ์ต้องหาข้อมูลหรือเอกสารทางประวัติศาสตร์ประกอบการนำเสนอเรื่องราวผ่านนวนิยายประเภทนี้แล้ว จึงทำให้นวนิยายประเภทนี้มีลักษณะเกี่ยวข้องกับสังคม และแสดงภาพชีวิตสมัยต่าง ๆ ได้อย่างชัดเจน

ในบรรดานักประพันธ์นวนิยายอิงประวัติศาสตร์ วินิตา ดิถียนต์ ผู้ใช้นามปากกา ว.วินิจฉัยกุล และ แก้วแก้ว ถือเป็นนักประพันธ์นวนิยายชั้นนำคนหนึ่งของไทย ที่ผลิตผลงานประเภทร้อยเอ็ดร้อยแปดร้อยเก้าร้อยจำนวนมากและมีผลงานอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ประพันธ์นวนิยายอิงประวัติศาสตร์เรื่องแรกถึงปัจจุบัน ผลงานนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ของ วินิตา ได้รับความนิยมนกระทั่งมีผู้กำกับนำบทประพันธ์ไปสร้างเป็นภาพยนตร์และละครโทรทัศน์หลายเรื่อง เช่น รัตนโกสินทร์ สองฝั่งคลอง มาลัยสามชาย เพชรกลางไฟ เป็นต้น นอกจากนี้ นวนิยายอิงประวัติศาสตร์ของวินิตายังได้รับรางวัลจากหน่วยงานต่าง ๆ มากมาย เช่น ราตรีประดับดาว ได้รับรางวัลชมเชยประเภทร้อยเอ็ดร้อยแปดร้อยเก้าร้อย จากคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติประจำปี พ.ศ. 2542 มาลัยสามชาย ได้รับรางวัลนวนิยายดีเด่น จากการประกวดหนังสือดีเด่นประจำปี พ.ศ. 2551 ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) เป็นต้น รางวัลทางวรรณกรรมและความนิยมของนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ดังกล่าว แสดงให้เห็นคุณค่าของบทประพันธ์ ที่นอกจากความบันเทิงและความงามทางวรรณศิลป์แล้ว ผู้ประพันธ์ยังแสดงถึงความตั้งใจจริงในการผลิตผลงานด้วยความรัก ความสนใจในเรื่องราวเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและประเพณีอย่างลึกซึ้งด้วย

ในบรรดานวนิยายอิงประวัติศาสตร์ของ ว.วินิจฉัยกุล ที่กล่าวถึงข้างต้น *มาลัยสามชาย* นับเป็นนวนิยายเรื่องเด่นเรื่องหนึ่งของผู้ประพันธ์ที่มีความน่าสนใจ ทั้งในด้านเนื้อหาและแนวคิด สิ่งที่ยืนยันความจริงข้อนี้คือรางวัลนวนิยายดีเด่นประจำปี พ.ศ. 2551 ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และความนิยมของนวนิยายเรื่องนี้เมื่อได้รับการสร้างเป็นละครโทรทัศน์ทางช่อง ONE โดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่นวนิยายนำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับชีวิตของผู้หญิงคนหนึ่งที่ยืนยาวถึง 5 แผ่นดิน ผู้ซึ่งประสบเหตุการณ์ที่ทำให้ต้องตัดสินใจแต่งงานถึง 3 ครั้ง อันเป็นพฤติกรรมที่ไม่ยอมรับในสังคมยุคนั้น แต่ผู้ประพันธ์ได้นำเสนอมุมมองใหม่ว่าคุณค่าของสตรีอยู่ที่การครองตน แม้จะแต่งงานหลายครั้งก็ไม่ลดทอนคุณค่าของผู้หญิง เหมือนสำนวนไทยโบราณ (V.Vinicchayakul, 2015) ยิ่งตอกย้ำให้เห็นการพยายามนำเสนอภาพของผู้หญิงที่มีความน่าสมัยและเป็นผู้หญิงหัวก้าวหน้าผ่านตัวละครเอกของเรื่อง ประกอบกับมาลัยสามชายมีฉากในสมัยรัชกาลที่ 5 ถึงรัชกาลที่ 7 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ อันเป็นช่วงที่บ้านเมืองกำลังเกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ในระดับมโนทัศน์

หากอ่านอย่างผิวเผินจะพบว่าตัวละครเอกตัวนี้มีความน่าสมัย เป็นผู้หญิงหัวก้าวหน้า แต่เมื่อวิเคราะห์องค์ประกอบของวรรณกรรม และใช้แนวคิดเรื่องสังคมวิทยา วรรณคดีทำให้พบว่านวนิยายนำเสนอคุณค่าใหม่ของผู้หญิงที่มีความอ่อนแอ จึงน่าสนใจจะหาคำตอบว่ามีปัจจัยใดที่ทำให้เป็นเช่นนี้ คำถามนี้อาจตอบได้ว่าเป็นเพราะนวนิยายเรื่องดังกล่าวเป็นนวนิยายอิงประวัติศาสตร์แนวโรมานซ์ ซึ่งมีแก่นเรื่องเป็นเรื่องราวความรักระหว่างชายหญิง เมื่อประกอบกับเหตุผลที่ว่าผู้ประพันธ์เป็นผู้หญิง และนวนิยายเผยแพร่ในนิตยสารที่มีกลุ่มผู้อ่านหลักเป็นผู้หญิง ผู้ประพันธ์จึงเลือกนำเสนอเรื่องราวทางประวัติศาสตร์เช่นนี้ อย่างไรก็ตาม นอกจากสาเหตุที่กล่าวแล้วข้างต้น เหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะปัจจัยอื่นด้วย หากวิเคราะห์โดยละเอียดอาจเป็นไปได้ว่าการนำเสนอเรื่องราวในมาลัยสามชายยังมีความหมายทางอุดมการณ์การเมืองอยู่ด้วย ดังจะเห็นได้จากการแสดงท่าที่ไม่เห็นด้วยต่อความเป็นสมัยใหม่ผ่านการนำเสนอเรื่องราวในนวนิยาย ซึ่งน่าจะสัมพันธ์การนำเสนอตัวละครเอกผู้หญิงในเรื่องด้วย

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อวิเคราะห์ความย้อนแย้งของการนำเสนอคุณค่าใหม่ของผู้หญิงในนวนิยายเรื่อง มาลัยสามชาย ของ ว.วินิจฉัยกุล
- 2) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการนำเสนอคุณค่าใหม่ของผู้หญิงในนวนิยายเรื่อง มาลัยสามชาย ของ ว.วินิจฉัยกุล

มาลัยสามชาย: ความย้อนแย้งในการนำเสนอคุณค่าใหม่ของผู้หญิง

1) มาลัยสามชาย: นวนิยายที่หักล้างความคิดเรื่อง “หญิงสามผัว”

มาลัยสามชายเป็นนวนิยายที่ใช้ฉากในช่วงที่สยามเกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ในระดับมหันต์ศน์ กล่าวคือสมัยรัชกาลที่ 5 ถึงรัชกาลที่ 7 สยามอยู่ในช่วงเปลี่ยนผ่านจาก “รัฐจารีต” (สยามเก่า) สู่ “รัฐสมบูรณาญาสิทธิราชย์” (สยามใหม่) การเปลี่ยนแปลงในช่วงดังกล่าว เต็มไปด้วยกระแสธารแห่งความขัดแย้งและการเปลี่ยนแปลงในระดับโครงสร้างสำคัญของสังคม เกิดความเปลี่ยนแปลงทางกรอบโครงความคิด ความเชื่อ ค่านิยม เป็นจำนวนมาก ความเชื่อทางสังคมแบบรัฐจารีตถูกท้าทาย “ความหมาย” ของสิ่งต่าง ๆ ในสังคมถูกนิยามขึ้นใหม่ เช่น โลกและจักรวาลเป็นเช่นไร ชีวิตในโลกหน้ามีจริงหรือไม่ อุดมคติทางสังคมคืออะไร ชาติหมายถึงอะไร ศาสนาพุทธที่แท้มีหลักอย่างไร ความเป็นสมัยใหม่และความคิดวิไลซ์เป็นเช่นไร เป็นต้น (Prakitnonthakarn, 2003, p. 2) ยิ่งไปกว่านั้น ในช่วงปลายสมัยรัชกาลที่ 7 ได้เกิดเหตุการณ์สำคัญหนึ่งในประวัติศาสตร์ไทย นั่นคือเหตุการณ์ปฏิวัติเปลี่ยนแปลงการปกครองพุทธศักราช 2475 เหตุการณ์ดังกล่าวได้นำเสนอในนวนิยายเรื่องมาลัยสามชายด้วย อย่างไรก็ตาม นับจากช่วงเวลาดังกล่าวกระทั่งปัจจุบัน แม้เวลาจะผ่านไปนานนับร้อยปี แต่กระแสความขัดแย้งและการต่อสู้ทางความคิดระหว่างความเป็นจารีตหรือความเป็นไทย กับความเจริญอย่างตะวันตก (ความคิดวิไลซ์) หรือความเป็นสมัยใหม่ยังคงปรากฏอยู่ในงานวรรณกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งวรรณกรรมอิงประวัติศาสตร์ที่นำเสนอแนวคิด พฤติกรรมตัวละครและเหตุการณ์ต่าง ๆ ผ่านเหตุการณ์ประวัติศาสตร์อย่างนวนิยายเรื่องมาลัยสามชาย

มาลัยสามชายนำเสนอแนวคิดหลักเรื่องผู้หญิงกับการแต่งงาน การแต่งงานเป็นการเปลี่ยนสถานภาพที่สำคัญของผู้หญิง ในสังคมจารีตผู้หญิงมักถูกตัดสินคุณค่าจาก

การดำรงสถานภาพของความเป็นภรรยา เมื่อไม่สามารถประคองชีวิตครอบครัวให้ตลอดรอดฝั่ง ผู้หญิงมักถูกสังคมตัดสินว่าเป็นผู้หญิงที่ไม่ดี บกพร่องในหน้าที่ของภรรยา แต่นวนิยายเรื่องมาลัยสามชาย ผู้ประพันธ์พยายามนำเสนอคติของผู้หญิงในยุคใหม่ที่มีความก้าวหน้า และแสดงให้เห็นว่าคุณค่าของผู้หญิงไม่ได้ผูกติดอยู่กับผู้ชาย หากแต่ขึ้นอยู่กับการประพฤติตนและการวางตัวอย่างถูกต้องเหมาะสมของผู้หญิงเอง ประเด็นที่นวนิยายเรื่องมาลัยสามชายนำเสนออย่างชัดเจนประเด็นหนึ่งที่ผูกโยงกับแนวคิดเรื่องความก้าวหน้าของผู้หญิง คือ จำนวนครั้งในการแต่งงานของผู้หญิง ดังปรากฏชัดเจนตั้งแต่ชื่อเรื่องว่า “มาลัยสามชาย” ซึ่งหมายถึงตัวละครเอกของเรื่องที่เป็นผู้หญิงที่งามดีพร้อมแต่กลับต้องแต่งงานถึง 3 ครั้ง

มาลัยสามชาย เล่าถึงชีวิตสมรสของหญิงสาวผู้เทียบพร้อมไปด้วยคุณสมบัติและรูปสมบัติ นามว่า ลอออร ลอออรเป็นหญิงสาวที่โชคชะตาทำให้เธอต้องแต่งงานถึง 3 ครั้ง ที่กล่าวว่าโชคชะตา เนื่องจากการหย่าร้างในแต่ละครั้งล้วนมีสาเหตุมาจากสามีทั้งสิ้น การแต่งงานครั้งแรกของลออออรกับสามีจบสิ้นลงเนื่องจากสามีของลออออรสนใจไปมีผู้หญิงคนอื่นและลออออรเข้าใจว่าทั้งคู่มีลูกด้วยกัน ประกอบกับถูกระรานจากผู้หญิงคนใหม่ของสามี ทำให้หล่อนตัดสินใจหย่าขาดจากสามีคนแรก และเข้าไปปรับใช้เสด็จพระองค์หญิงฯ และคุณป้าที่เลี้ยงดูเธอมาตั้งแต่เล็กในวัย ตัวบทนวนิยายกล่าวไว้ชัดเจนว่า ลอออรไม่ได้บกพร่องในหน้าที่ของภรรยาเลย ตรงกันข้ามหล่อนสามารถปฏิบัติหน้าที่ของภรรยาได้อย่างไม่ขาดตกบกพร่อง เป็นที่รักของญาติพี่น้องและบ่าวไพร่ทุกคน ดังตัวบท

เธอทำหน้าที่ภรรยาได้ไม่ขาดตกบกพร่อง ดูแลเสื้อผ้าและข้าวของ
เครื่องใช้ส่วนตัวของสามีอย่างเป็นระเบียบ เรียบไปจนช่วยต้อนรับแขก
เหรื่อและควบคุมการทำอาหารฝรั่ง ซึ่งในบ้านจะจัดเลี้ยงอยู่บ่อย ๆ ...
(V.Vinicchayakul, 2015, p. 55)

นอกจากนี้สามีของลออออรยังกล่าวอยู่บ่อย ๆ ถึงความเทียบพร้อมในการทำหน้าที่ภรรยาของลออออรอย่างไม่ขาดตกบกพร่อง กระทั่งเขาเปรียบเทียบกับหล่อนเป็น “นางแก้ว” (V.Vinicchayakul, 2015, p. 92) หญิงสาวผู้มีคุณสมบัติเทียบพร้อมทั้งชาติตระกูล ความประพฤติ และกิริยามารยาทที่ปฏิบัติต่อผู้อื่น ไม่เฉพาะแต่สามีหล่อนเท่านั้นที่กล่าวเช่นนั้น ตัวละครในเรื่องทุกตัวต่างเห็นด้วยกับคุณสมบัติเหล่านี้ของลออออร การจบลงของชีวิตครอบครัวในครั้งนี้ ไม่มีใครโทษลออออร มีแต่กล่าวโทษสามีของหล่อนและ

ผู้หญิงคนใหม่เท่านั้น การแต่งงานครั้งที่สองจบลงเนื่องจากสามีเสียชีวิตจากการติดเชื้อ มาลาเรีย เพราะติดตามเสด็จเจ้านายพระองค์หนึ่งลี้ภัยการเมืองไปต่างประเทศ เป็น ผลกระทบจากเหตุการณ์เปลี่ยนแปลงการปกครองพุทธศักราช 2475 การสิ้นสุดลงของการ แต่งงานครั้งนี้แตกต่างจากครั้งแรก เนื่องจากสามีคนที่สองของลอออร์เป็นผู้มีความประพฤติดี นายก่อง ดั่งตัวบท

“สามีคนที่สองของลอออร์เป็นผู้ชายที่เรียกได้ว่าตรงกันข้าม กับสามีคนแรก นายพันโทพระสุรภิกษา เป็นคนพุดน้อย เคร่งครัดรับผิดชอบสูงเรื่องงาน หมดเวลางาน ถ้าไม่มีกิจธุระอื่น ๆ อีก ก็ตรงกลับบ้าน ไม่ไปเถลไถลที่อื่น เขาไม่นิยมไปดื่มเหล้าเฮฮาอยู่ที่สโมสรนายทหาร...” (V.Vinicchayakul, 2015, p. 242)

กล่าวคือ ชีวิตสมรสกับสามีคนแรกจบลงเนื่องจากเขาอกใจภรรยาและหลงใหล หญิงสาวผู้อื่นกระทั่งสร้างความสะดวกผ่อนแค้นครอบครัว แต่ชีวิตสมรสกับสามีคนที่สอง จบลงเนื่องจากเหตุการณ์ทางการเมืองพุทธศักราช 2475 ส่วนการแต่งงานครั้งสุดท้ายทั้งสองสามารถครองรักกันอย่างมีความสุขกระทั่งลอออร์เสียชีวิต

สังคมไทยมีสำนวนที่ว่า หญิงสามผัว ชายสามโบสถ์ อย่าได้คบ เป็นสำนวนที่ใช้ตำหนิผู้หญิงที่มีสามีหลายคนว่าเป็นบุคคลที่ไม่น่าคบหา หากพิจารณาตามคำกล่าวนี้นั้น ลอออร์คงเป็นผู้หญิงที่สมควรได้รับคำตำหนิไม่ต่างกัน อย่างไรก็ตามหากดูตามคำอธิบายของผู้ประพันธ์แล้ว การแต่งงานของลอออร์ทั้ง 3 ครั้ง กลับไม่ได้ทำให้ลอออร์ถูกตำหนิอย่าง คำโบราณที่ว่าไว้แต่อย่างใด

มาลัยสามชายเป็นนวนิยายที่ต้องการนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับผู้หญิงที่มีความ ก้าวหน้า สอดคล้องกับฉากของเรื่องที่เกิดขึ้นในยุคที่บ้านเมืองกำลังปรับเปลี่ยนเข้าสู่ความ เป็นสมัยใหม่ ผู้ประพันธ์นำเสนอภาพของตัวละครเอกอย่างลอออร์ว่าเป็นผู้หญิงที่มีความ คิดค่อนข้างนำสมัย เนื่องจากมีชีวิตใกล้ชิดกับชนชั้นนำในสมัยดังกล่าว ความนำสมัยของ ตัวละครลอออร์ ผู้ประพันธ์แสดงให้เห็นจากความคิดและการกระทำที่แตกต่างจากผู้หญิง ในยุคเดียวกัน เห็นได้ชัดจากการตัดสินใจหย่าขาดจากสามีคนแรกที่ประพฤติตนไม่ดี ทั้ง ๆ ที่ญาติพี่น้องและคนรอบข้างต่างไม่เห็นด้วยกับการตัดสินใจครั้งนี้ เพราะหล่อนเป็นภรรยา ที่ตบแต่งถูกต้องตามประเพณี เป็นภรรยาที่สามียกย่องเปิดเผย และได้รับการยอมรับจาก

ญาติพี่น้องของฝ่ายสามี ตรงกันข้ามกับผู้หญิงอีกคนที่สามีไปติดพัน แต่ลลอออร์เลือกที่จะหย่าขาดจากสามี ซึ่งเป็นเรื่องผู้หญิงในสมัยนั้นไม่นิยมกระทำกัน

ดังนั้นมาลัยสามชายจึงเป็นนวนิยายที่ผู้ประพันธ์แสดงแนวคิดให้เห็นอย่างชัดเจนปรากฏตั้งแต่ชื่อเรื่อง “มาลัยสามชาย” ที่หมายถึงตัวละครเอกที่แต่งงานถึง 3 ครั้ง ถ้าตามคติโบราณที่มีการกล่าวตำหนิผู้หญิงที่แต่งงานหลายครั้งว่าเป็นผู้หญิงที่ไม่ดี แต่จากการนำเสนอในเรื่องเห็นได้ชัดเจนว่าผู้ประพันธ์ไม่ได้คิดเช่นนั้น โดยนำเสนอผ่านตัวบทนวนิยายที่ชีวิตของลอออร์ตัวละครเอกของเรื่องที่ต้องแต่งงาน 3 ครั้งแต่กลับมีชีวิตอยู่ได้อย่างดี เป็นที่รักของทุกคน และสามารถรักษาเกียรติของวงศ์ตระกูลและประคับประคองครอบครัวให้ดำรงอยู่ได้ในสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปได้เป็นอย่างดี คุณค่าของผู้หญิงจึงไม่ได้อยู่ที่จำนวนครั้งในการแต่งงาน หากแต่อยู่ที่การประพฤติตัวอย่างถูกต้องเหมาะสมของผู้หญิง

2) ความย้อนแย้งของการนำเสนอคุณค่าใหม่ของผู้หญิง

2.1) ลอออร์: “ผู้หญิงก้าวหน้าที่อยู่ในรอบ”

ผู้ประพันธ์สร้างตัวละครลอออร์ให้เกิดในสมัยรัชกาลที่ 5 เมื่ออายุได้ 10 ขวบ มารดาเสียชีวิต บิดาคือเจ้าคุณวรพันธ์แต่งงานมีครอบครัวใหม่ ลอออร์อยู่ในความอุปการะของคุณป้าจรรยา ผู้เป็นพี่สาวของมารดา หลังจากมารดาเสียชีวิตคุณป้าจรรยาพาลอออร์เข้าถวายตัวเป็นนางข้าหลวงในวังของเสด็จพระองค์หญิง

ในวัง ลอออร์เป็นที่รักของทุกคน เนื่องจากเธอมีคุณสมบัติครบถ้วนตามที่เจ้านายในสมัยนั้นโปรดปราน คือหน้าตาดีและกิริยามารยาทเรียบร้อย ลอออร์อาศัยอยู่ในวังจนกระทั่งอายุได้ 18 ปี ยศ บุตรชายของเจ้าพระยาพลธาตุและคุณหญิงพลธาตุ ที่เพิ่งกลับจากเรียนต่อที่ต่างประเทศ เกิดถูกใจลอออร์ จึงให้ผู้ใหญ่มาสู่ขอ ทั้งคู่แต่งงานกัน ลอออร์เป็นที่รักของทุกคนในบ้านพลธาตุ เนื่องจากเธอปฏิบัติตัวได้อย่างเหมาะสมและมีเมตตาต่อป้าว่าโพรในบ้าน ชีวิตสมรสของทั้งคู่ดำเนินมาอย่างราบรื่น กระทั่งคณะลูกน้องคนสนิทของยศ พายศไปรู้จักกับสำนักโคมเขียวยี่สุนเหลือ่ง ที่นี่ยศได้พบกับทองไพบร่า สาวสวยประจำสำนัก ยศติดพันทองไพบร่าอย่างมาก เขาไปหาทองไพบร่าแทบทุกวัน ทำให้ความสัมพันธ์อันสามีภรรยาระหว่างลอออร์และยศไม่ค่อยราบรื่นนัก กระทั่งยศพาทองไพบร่าเข้ามาอยู่ในบ้านเมื่อลอออร์รู้เรื่อง จึงตัดสินใจกลับเข้าวังเพื่อรับใช้เสด็จพระองค์หญิง ซึ่งขณะนั้นประชวรอยู่

ต่อมาทองโพร้าโกหกกว่าตนเองตั้งท้องกับยศ ลออรอตตัดสินใจหย่าขาดจากยศ ชีวิตสมรสครั้งแรกของลอออรจบลง ลอออรพบรักครั้งใหม่กับนายพันโทพระยาสุรกีจ เกรียงไกร หรือเทพ หลังจากสรอายุ พี่สาวที่ลอออรนับถือภรรยาของเทพเสียชีวิตระหว่างคลอดลูกคนที่ 2 ทั้งคู่แต่งงานกันและมีบุตรด้วยกัน 2 คน ชีวิตคู่ของทั้งสองเป็นไปด้วยดี ส่วนทางด้านยศ หลังจากหย่ากับลอออรแล้ว ชีวิตค่อนข้างวุ่นวาย คนในครอบครัวพลารธรไม่มีใครยอมรับทองโพร้า ชีวิตยศตกต่ำลงเรื่อย ๆ ไม่มีงานทำ ติดการพนัน ผลาญสมบัติที่เจ้าคุณพลารธรและคุณหญิงพลารธรทิ้งไว้ให้จนกระทั่งเกือบหมด ญาติพี่น้องเอือมระอา ไม่มีใครอยากคบหาสมาคมด้วย ในขณะที่ชีวิตคู่ของเทพกับลอออรเป็นไปด้วยดี กระทั่งเกิดเหตุการณ์ทางการเมือง คณะราษฎรเปลี่ยนแปลงการปกครองในปีพุทธศักราช 2475 ทำให้เทพต้องลี้ภัยทางการเมืองไปกับเจ้านายพระองค์หนึ่ง และเสียชีวิตที่นั่น ไม่มีโอกาสกลับมาที่ประเทศไทยอีกเลย ระหว่างนี้ลอออรคลอดลูกสาวคนสุดท้าย ชื่อหนูเล็ก โดยมีเจ้าดิเรกรูจเป็นแพทย์ทำคลอด หนูเล็กสุขภาพไม่ค่อยแข็งแรง ทำให้ทั้งคู่มีโอกาสเจอกันบ่อยครั้ง เกิดความสนิทสนมกันจนกระทั่งเกิดเป็นความรัก ลออรอตตัดสินใจแต่งงานกับเจ้าดิเรกรูจ และไปสร้างครอบครัวที่เชียงใหม่ ใช้ชีวิตอย่างมีความสุขกระทั่งเสียชีวิต

จากการวิเคราะห์นวนิยายเรื่องมาลัยสามชาย จะเห็นได้อย่างชัดเจนว่า ว.วินิจฉัยกุล สร้างตัวละครผู้หญิงอย่างลอออรให้เป็นผู้หญิงที่มีความก้าวหน้าแต่อยู่ในกรอบ กล่าวคือ ลอออรเป็นตัวละครที่ถูกสร้างให้เป็นผู้หญิงที่มีความทันสมัย แต่ในขณะเดียวกันก็มีส่วนที่ยึดถือขนบจารีตอยู่

ผู้ประพันธ์สร้างให้ตัวละครลอออรเป็นผู้หญิงก้าวหน้าหรือมีความทันสมัย แหวกขนบกุลสตรีไทยในแง่ต่าง ๆ ดังนี้

ด้านวิถีชีวิต ลอออรเป็นผู้หญิงที่มีกิจวัตรประจำวันผิดแผกจากคนในรุ่นเดียวกัน หล่อนมีรสนิยมในการใช้ชีวิตคล้ายชาวตะวันตก ดังนี้

การแต่งกาย ลอออรแต่งกายด้วยเสื้อผ้าปานหรือลูกไม้ คอปก แขนสามส่วน กับผ้าถุงไหมยาวเลี่ยน่อง สีสันไปทางเดียวกัน ถ้าเสื้อสีเนื้อลอออรก็นุ่งผ้าสีน้ำตาลเข้ม ถ้าเสื้อสีฟ้าจาง ๆ ลอออรก็นุ่งผ้าสีน้ำเงิน ไม่เคยเดินเท้าเปล่า แต่มีรองเท้าสลิปเปอร์หนังแท้สีน้ำตาลเข้ม สวมอยู่เป็นประจำ (V.Vinicchayakul, 2015, pp. 9-10) ในขณะที่คนรุ่นเดียวกันกับลอออรมักนิยมนุ่งผ้าลาย สวมเสื้อคอกระเช้าสีขาว ประแป้งดินสอพองขาวพริ้วตลอด

หน้าตาเนื้อตัว (V.Vinicchayakul, 2015, p. 9)

ชีวิตประจำวันของลอออร ตอนเข้ารับประทานขนมปังทาเนยบาง ๆ สลับกับข้าวต้มเครื่องในบางวัน ตอนบ่ายจิบน้ำชาฝรั่งที่ลานสนามข้างบ้าน พร้อมของว่างประเภทแซนวิชไส้แคงกว้ออันเล็ก ๆ พอดตกค่ำ ก็ฉายหนังเป็นการดูสั้น ๆ ชาวตาจากเมืองนอกหรือไม่กี่เปิดเครื่องเล่นงานเสียง เพลง The Last Time I Saw Paris, Swinging on a Star หรือ You'll Never Know (V.Vinicchayakul, 2015, p. 10)

ลอออรสามารถตีลูกคิดเป็น ทำบัญชีอย่างง่าย ๆ ปักผ้าโครสตีช ถักโครเชต์ และถักแท่งทำลูกไม้ติดริมผ้าเช็ดหน้า นอกจากนี้ยังสามารถทำอาหารฝรั่งได้ร่อย เช่น สตูเนืออบมีน้ำเกรวี่สีน้ำตาลข้นราด ขอบจานวางมันฝรั่งหัวเล็ก ๆ อบร้อนจัดจนควันขึ้นเป็นสาย บางทีถ้าเป็นมันฝรั่งหัวใหญ่ จะยัดไส้ด้วยเนื้อไก่สับและหัวหอมหั่นชิ้นเล็ก ๆ เหยาะซอสแม็กกี้เล็กน้อย (V.Vinicchayakul, 2015, p. 11)

ความสุขของลออออรอยู่ที่การจัดดอกไม้ และของสวยงามกระจุกกระจิมแบบฝรั่งยุคเองก็มีรสนิยมแบบอังกฤษติดตัวมาหลายอย่างด้วยกัน เขาจึงพอใจที่เห็นโต๊ะน้ำชาแบบอังกฤษ ปูด้วยผ้าลินินขาวสะอาด วางชุดกาน้ำชาเงินอย่างตีขาววาววับ ถ้วยน้ำชากระเบื้องขาวลายกุหลาบสีชมพูดอกนิต ๆ จัดเข้ากับกุหลาบกลางโต๊ะ ส่วนของว่าง เรียงมาอย่างประณีตทั้งแซนวิชแบบฝรั่ง กับของว่างแบบไทยอีกหลายชนิดให้สามีเลือกตามใจชอบ โต๊ะน้ำชาตั้งบนลานหญ้าข้างบ้าน ใต้ต้นโอศอกสปันออกดอกสีแสดสดสวยตรงทางลม สายลมพัดโกรกเย็นสบายในยามบ่าย บรรยากาศแจ่มชื่น ยศลงนั่งให้ภรรยารินน้ำชาให้เสร็จแล้วก็ยื่นกล่องหนังเล็ก ๆ ข้ามโต๊ะมาส่งให้เธอ (V.Vinicchayakul, 2015, p. 80) ตุ่มหูเพชรหิ้งชายเส้นบางฝังเพชรตลอดสาย ปลายห้อยดั่งตั้งเป็นรูปดาวดวงน้อยอย่างประณีต หันสมัยบอบบางรับกับรสนิยมในสมัยนั้นซึ่งชอบของเล็กจุ่มจิม (V.Vinicchayakul, 2015, p. 81)

ด้านพฤติกรรม เมื่อยศทราบว่าลออออรมีใจให้กับเจ้าดิเรกรูจ ยศต้องการได้ลออออรกลับมาเป็นภรรยาดังเดิม จึงวางแผนลักพาตัวลออออรด้วยการโกหกว่าประยงค์พี่สาวของตนที่ลออออรสนิทสนมด้วยป่วยหนัก และเพื่อหาแต่ลออออร ยศจึงขั้บรรณาธิลลออออรที่บ้านเพื่อพาไปเยี่ยมพี่สาว แต่ระหว่างเดินทาง ลอออออรจำได้ว่ายศไม่ได้พาหล่อนไปหาประยงค์ตามที่บอกไว้ จึงตัดสินใจจะกระโดดลงจากรถ ทำให้ยศต้องหยุดรถเพื่อเจรจากัน เหตุการณ์ในครั้งนี้ทำให้ยศได้ทราบว่าลออออรสามารถขับรถและใช้ปืนได้ ซึ่งเป็นเรื่องที

ผู้หญิงในสมัยนั้นไม่นิยมกระทำการ ดังตัวบท

“ดิฉันขอร้องครั้งสุดท้าย พี่ยศส่งกุญแจรถมาให้ดิฉัน เรากลับบ้านกัน ... ยศเลิกคิ้วหัวเราะออกมา “พูดราวกับว่าเธอขับรถเป็น? ตลกสิ้นดี” พี่เทพเคยหัดให้ดิฉัน พี่เทพสอนอะไรหลาย ๆ อย่าง เพื่อเกิดจำเป็นจะได้ช่วยตัวเอง” ... มือที่ล้วงอยู่ในกระเป๋าหนึ่งตั้งแต่เริ่มตอบโต้กัน ดิ่งขึ้นมาพร้อมด้วยวัตถุหนึ่งในมือ ท่าของลอออรในตอนนี้เป็น คือ เขยิบแขนตรงส่องมือกระชับแน่น มือขวากระชับวัตถุ ส่วนมือซ้ายจับตรงข้อมือขวา เธอเล็งอาวุธขนาดสั้นนั้นด้วยท่าทางของคนที่ยังปืนเป็น ตรงมาที่เธอ ... ลอออรแหม่มริมฝีปากแน่น ยศเดินตรงเข้ามา ไม่มีท่าทีเลยว่าเขาจะครั่นคร้ามสักรุนิด ... ‘เปรี้ยว!’ เสียงปืนแผดก้องในความเงียบส่งดของถนน ยศรู้สึกเหมือนถ่านไฟร้อนแดงทะลุพรวดเข้ามาในร่างตรงใกล้สี่ข้าง แสบร้อนสาหัส กระจายไปทั่วอก จนร่างทั้งร่างชะงักกึก เคลื่อนไหวต่อไม่ได้ ... (V.Vinicchayakul, 2015, pp. 733-734)

จากที่บรรยายมาข้างต้นแสดงให้เห็นความเป็นสมัยใหม่ของตัวละครลอออรที่ผู้หญิงในยุคเดียวกันไม่นิยมปฏิบัติ แต่อย่างไรก็ตามนอกจากตัวละครลอออรจะเป็นผู้หญิงที่มีลักษณะก้าวหน้า นำสมัยกว่าผู้หญิงในยุคเดียวกันแล้ว ผู้ประพันธ์ก็ยังสร้างตัวละครเอกตัวนี้ตามขนบของ “นางแก้ว” ผู้หญิงไทยผู้เพียบพร้อมในสมัยก่อนด้วย ดังนี้

ลอออรเป็นหญิงสาวผู้มีความสมบูรณ์ของภรรยาในอุดมคติอย่างชัดเจน เพียบพร้อมในด้านรูปสมบัติและคุณสมบัติของผู้หญิงที่ดี กล่าวคือ ในด้านรูปสมบัติ หล่อนเป็นหญิงสาวที่มีความงามเพียบพร้อม รูปร่างหน้าตาและผิวพรรณผุดผ่องเป็นที่ต้องตาต้องใจแก่ผู้พบเห็น ในด้านคุณสมบัติ หล่อนเป็นหญิงสาวที่เกิดในชาติตระกูลสูง ได้รับการเลี้ยงดูและฝึกอบรมกริยามารยาทจากในวัง การประพฤติตนเรียบร้อย ถูกต้องตามกาลเทศะ อยู่ในกรอบของจารีตประเพณีไทย

นอกจากผู้ประพันธ์จะบรรยายให้เห็นคุณสมบัติในการเป็นผู้หญิงที่ดีของตัวละครเอกอย่างลอออรแล้ว ในนวนิยายยังเน้นย้ำบทบาทหน้าที่ในสถานภาพภรรยาของลอออรอย่างชัดเจน

เมื่อลอออรแต่งงานกับยศ สามีนแรกของเธอ เธอถือว่าครอบครัวยศคือครอบครัวของเธอ เมื่อญาติพี่น้องขอความช่วยเหลือ ลอออรเต็มใจช่วยเหลืออย่างเต็มที่เสมือนเป็นเรื่องของตนเอง ทำให้เธอเป็นที่รักของญาติพี่น้องฝั่งพลาธรทุกคน กระทั่งเมื่อคราว

ที่ลือลือหายขาดจากยศ ญาติพี่น้องของยศยังถือว่าลือลือเป็นญาติ พร้อมให้ความช่วยเหลือลือลืออย่างเต็มที่

ยศ สามีคนแรกของลือลือ เปรียบเทียบลือลือเป็น “นางแก้ว” กล่าวคือนางแก้วเป็นหนึ่งในสมบัติของพระยาจักรพรรดิราช เป็นหญิงผู้มีความดีของภรรยา ตามอุดมคติในไตรภูมิ ผู้เป็นหญิงที่ดี เมียที่ดี รู้จักปฏิบัติสามีให้ได้รับแต่ความสุข ไม่ทำเรื่องให้เดือดเนื้อร้อนใจ

เมื่อพิจารณาคุณสมบัติของลือลือ พบว่า ลือลือเป็นผู้หญิงที่มีลักษณะเป็นนางแก้ว เมื่อดำรงสถานภาพเป็นภรรยา ลือลือทำหน้าที่ภรรยาได้อย่างดี ไม่ขาดตกบกพร่องเป็นตัวละครที่เฝ้ายามทั้งคุณสมบัติ และความประพฤติ ทุกคนต่างชื่นชม ไม่มีใครสามารถตำหนิตัวละครเอกผู้นี้ได้ถึงคุณสมบัติในการเป็นภรรยาที่ดีเลย เนื่องจากลือลือปฏิบัติตนตามคำสอนของเสด็จพระองค์หญิงฯ และคุณป้าจรรยา

แม้กระทั่งเพื่อนสนิทของยศ เมื่อได้ทราบว่ายศเลิกกับลือลือ เพราะเขาไปติดพันทองไพร้า เขายังอดที่จะโทษเวรกรรมไม่ได้ เนื่องจากไม่รู้จะหาเหตุผลอะไรมาอ้าง เพราะลือลือเป็นภรรยาที่เฝ้ายามทุกด้าน ดังตัวบท

“วิศาลอดนึกปลงไม่ได้ว่าคงเป็นกรรมเก่าที่เพื่อนผู้เกิดมามีชาติตระกูล ผ่านการศึกษาสูงส่ง พร้อมด้วยกรอบรมอย่างผู้ดีจากครอบครัวมองข้ามภรรยาผู้งามพร้อมทั้งหน้าตาและกิริยาวาจหาที่ติไม่ได้อย่างลือลือ มาหลงใหลได้ปลื้มผู้หญิงอย่างทองไพร้าได้ลงคอ” (V.Vinichayakul, 2015, p. 130)

นอกจากคุณสมบัติดังกล่าวที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นนางแก้วของตัวละครลือลือแล้ว ยังมีเหตุการณ์ตอนที่แสดงให้เห็นว่าลือลือยังคงเป็นผู้หญิงที่มีความคิดติดอยู่กับขนบจารีตอยู่ คือตอนที่ลือลือตัดสินใจจะแต่งงานครั้งที่ 3 กับเจ้าดิเรกจุจ การแต่งงานครั้งนี้ลือลือตัดสินใจอยู่นานมาก เนื่องจากหลอนแต่งงานมาแล้วถึง 2 ครั้งและชายที่หลอนต้องการแต่งงานด้วย เป็นชายหนุ่มที่อายุน้อยกว่าลือลือ ดังตัวบท

...กรรมเวรอะไรส่งให้เขาเกิดผูกพันใจกับหญิงม่าย ผู้แตกต่างจากเขาทั้งวัยและสถานภาพ เธอและเขาไม่อาจจะอยู่ร่วมกันได้ โดยปราศจากเสียงดีนินินทาจากคนรอบข้าง ... หัวใจของคุณหญิงโยชาบอดีตั้งลึกลงสู่อารมณ์สลด มันพาเธอวูบลงเหมือนจมในห้วงน้ำลึกเยียบเย็น เมื่อนึกมาได้ถึงคำตอบ (V.Vinicchayakul, 2015, p. 634)

“เจ้าคงจะลืมไปว่า ดินฉันแต่งงานมา 2 ครั้งแล้ว ถ้ามีเป็นครั้งที่สาม โบราณเขาเรียกว่ากระไร คนทั่วไปจะมองในแง่ร้ายสักแค่ไหน” ...

“ทั้งสองครั้ง คุณหญิงไม่ได้เป็นผู้ผิด คุณยศผิด ส่วนเจ้าคุณท่านก็อายุสั้นเกินไป” (V.Vinicchayakul, 2015, p. 638)

สิ่งที่ผู้ประพันธ์นำเสนอผ่านตัวละครลอออร์คือภาพของ “กุลสตรี” ตามขนบจารีตเดิมเป็นส่วนใหญ่ คือ ลอออร์เป็นหญิงสาวที่เกิดในชาติตระกูลสูง ได้รับการอบรมเลี้ยงดูอย่างดี มีการศึกษา และที่สำคัญคือ ลอออร์ยังเป็นผู้หญิงที่ดำรงสถานภาพของการเป็น “เมีย” และ “แม่” ที่ดีของสามีและลูกได้อย่างสมบูรณ์แบบ แม้ว่าจะมีบางอย่างแหวกขนบของสังคมบ้าง เช่น การแต่งงานกับผู้ชายที่อายุอ่อนกว่า แต่ก็ยังเป็นหญิงที่ซื่อสัตย์ต่อสามีอยู่เป็นต้น

2.2) ทองไพร่า: “หญิงร้าย” ตามแบบฉบับวรรณคดีไทย/สังคมไทย

ทองไพร่าเป็นกำพร้า คุณแม่ลิ้มเจ้าของสำนักโคมเขี้ยวยี่สุนเหลือืองอุการะเลี้ยงดูอย่างลูกหลาน พออายุได้ 14 ย่าง 15 ปี ก็หอบผ้าหนีตามพระเอกลิเกและแขกในช่องไปสุดท้ายก็มาเป็นหญิงโคมเขี้ยวในสำนักยี่สุนเหลือือง ได้พบกับยศครั้งแรก เพราะคะนองพายศไปเที่ยวสำนักยี่สุนเหลือือง ยศติดใจทองไพร่ากระทั่งออกไปหาแทบทุกคืน ทำให้ความสัมพันธ์ฉันสามีภรรยาระหว่างลอออร์กับยศเริ่มจืดจาง

หลังจากท่านผู้หญิงพลารุเสียชีวิต ยศพาทองไพร่ามาอยู่ที่เรือนหลังเล็กในบ้าน และไปหาทองไพร่าทุกวัน เมื่อญาติพี่น้องทราบพื้นเพของทองไพร่าว่าเป็นนางกลางเมืองที่สำนักโคมเขี้ยวยี่สุนเหลือืองมาก่อน ก็ไม่ยอมรับทองไพร่า ทำให้ความสัมพันธ์ของยศกับพี่น้องไม่สู้ดีนัก ทองไพร่ากับคะนองลักลอบได้เสียกันหลายครั้ง กระทั่งทองไพร่าท้องกับคะนอง แต่ทั้งคู่ร่วมกันหลอกยศว่าเด็กในท้องของทองไพร่าคือลูกของยศ ยศเชื่อ จึงดูแล

ทองโพร้าและลูกเป็นอย่างดี ต่อมาศตติการพนันม้าอย่างหนัก กระทั่งสร้างคอกม้าไว้ที่หลังบ้านของตน และจ้างนายโอบมาเป็นหัวหน้าคนเลี้ยงม้า นายโอบรูปร่างหน้าตาดี ลักลอบเป็นชู้กับทองโพร้า กระทั่งทองโพร้าตั้งท้อง และหลอกยกศว่าลูกคนที่สองเป็นลูกของยศเช่นเดียวกับเมื่อคราวที่ตั้งท้องกับคนอง หลังจากอยู่กินฉันสามีภรรยากับทองโพร้า ชีวิตของยศก็ตกต่ำลงเรื่อย ๆ ไม่ทำการทำงาน ใช้สมบัติที่เจ้าคุณและท่านผู้หญิงพลารทึงไว้ให้จนหมด เนื่องจากติการพนันที่บ่อนนายมณี จนถูกยึดบ้านพลารท

เมื่อศหมดตัว ทองโพร้าก็หนีไปพึ่งบารมีของพระยานราภิบาล ข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ ที่ในขณะนั้นมีอำนาจ เนื่องจากอยู่ฝ่ายคณะราษฎร ทองโพร้าไม่เพียงมีความสัมพันธ์ฉันชู้สาวกับพระยานราภิบาลเท่านั้น แต่มีสัมพันธ์กับบุตรชายของพระยานราภิบาลด้วย เมื่อความแตกทำให้พ่อลูกทะเลาะกัน กระทั่งถึงกันเสียชีวิตทั้งพระยานราภิบาลและบุตรชาย ส่วนทองโพร้ารอดชีวิตแต่เสียโฉม ทองโพร้าไม่มีที่พึ่งจึงกลับไปทำงานที่สำนักโคมเขี้ยวสี่สุนเหลือง แต่คุณแม่ลืมหินว่าทองโพร้าเป็นคนไม่รู้จุกสำนึก บุญคุณต่อผู้มีพระคุณ สร้างความฉิบหายให้คนอื่นเรื่อยไป ส่งผลให้ตนเองป่วยหนัก ประกอบกับทองโพร้าหน้าตาเสียโฉม ไม่สวยงามเหมือนเดิม จึงให้ทองโพร้าไปรับแขกชั้นเลว และให้รับแขกไม่เว้นแต่ละวัน ส่งผลให้ทองโพร้าติดโรค ร่างกายทรุดโทรม นายโอบคนรักเก่าของทองโพร้าที่ดูแลสำนักโคมเขี้ยวอยู่เห็นก็สงสาร จึงช่วยทองโพร้าด้วยการขายทองโพร้าให้พ่อเลี้ยงคนหนึ่งทางภาคเหนือ สุดท้ายทองโพร้าติดโรคทางเพศสัมพันธ์และนอนเสียชีวิตที่หน้าบ้านลอออรกับเจ้าดิเรกรูทที่เชียงใหม่

จากการวิเคราะห์นวนิยายเรื่องมาลัยสามชาย จะเห็นได้อย่างชัดเจนว่า ว.วินิจฉัยกุล สร้างตัวละครผู้หญิงอย่างทองโพร้าให้เป็นผู้หญิงที่มีความร้ายกาจอย่างชัดเจน หากเปรียบเทียบกับตัวละครเอกอย่างลอออรเหมือนเป็นภาพตรงกันข้ามกัน ดังคำเปรียบเทียบที่ตัวละครตัวหนึ่งในเรื่องกล่าวไว้ดังนี้

เขากล่าวเปรียบเทียบลอออรเป็นอาหารฝีมือชาววังที่มีความประณีต รสชาตินุ่มนวล และเปรียบเทียบทองโพร้าเป็นอาหารชาวบ้านที่มีรสชาติจัดจ้าน ดังนี้

“...ถ้าลอออรเป็นของกินฝีมือชาววัง ทองโพร้าก็เหมือนอาหารรสเผ็ดร้อนถึงใจ ถูกลิ้นแบบชาวบ้านที่แฝงฝังอยู่ในส่วนลึก ... ถึงกินแล้วปากคอแจ๋ เหงื่อแตกท่วมตัวแทบโดดลงไปแช่น้ำให้คลายพิษร้อนเสียทีเดียว

นั้น แต่มันก็โอชะถูกใจอย่างไม่เคยมีอาหารชาวกรุงงานไหนเสมอเหมือน
มันทำให้เขาเหวี่ยงทิ้งอาหารทั้งหมดที่เคยกินมาอย่างไม่ไยดีเลยทีเดียว”
(V.Vinicchayakul, 2015, p. 532)

กล่าวคือ ทองไพร้าเป็นตัวละครที่ถูกสร้างให้เป็นผู้หญิงที่เป็นแบบฉบับของหญิง
ร้ายในสังคมไทย ดังนี้

ทองไพร้าเป็นหญิงสาวหน้าตาดีอย่างเฝ้ายวนชวนให้ผู้ชายเข้ามาและคิดในเชิง
ชู้สาว นอกจากหน้าตาแล้ว คุณสมบัติอย่างอื่นของทองไพร้าไม่เข้าใกล้การเป็นภรรยาที่ดี
ตามที่สังคมคาดหวังเลย

ทองไพร้าเป็นตัวละครผู้หญิงที่เป็นที่หมายปองของผู้ชายหลายคนเช่นเดียวกับ
ลอออร์ เนื่องจากหล่อมนี่สิ่งที่คุณผู้ชายต้องการ คือ หน้าตาจรรติริยาที่เฝ้ายวน การเอาอก
เอาใจ การปรนนิบัติรับใช้ผู้ชายให้เพลิดเพลิน

“ทองไพร้าช่างฉอเลาะ ปรนนิบัติเอาอกเอาใจเขา (ยศ) ตั้งแต่
ก้าวเข้าไปในห้อง หล่อนถอดรองเท้าให้เขา กอดแขนเคลียคลอพาไปนั่ง
แล้วกอดคอรำพันความรักความคิดถึงที่มีต่อเขา หยอกเย้าเล่นหัวให้เขา
เพลิดเพลินรื่นรมย์ไปกับหล่อน รสเสน่ห์หาของหล่อนร้อนแรงดังเปลวไฟ
จนกระทั่งยศพบว่ายากจะถอยออกห่างหล่อนแม้แต่ก้าวเดียว”
(V.Vinicchayakul, 2015, p. 75)

ทองไพร้าต้องการได้ยศเป็นสามี โดยไม่สนใจว่ายศมีครอบครัวแล้ว เนื่องจาก
ต้องการเงินทองและความสุขสบายในชีวิต หล่อนจึงดูแลเอาใจยศทุกอย่าง ส่วนยศเมื่อได้
รู้จักและเจอกับทองไพร้าเพียงแค่วินาทีก็ติดใจ เขาไม่ให้หล่อนรับแขกคนอื่น และไปหา
หล่อนทุกวัน กระทั่งความสัมพันธ์ของเขากับภรรยาห่างเหินกันเรื่อย ๆ ผู้ประพันธ์เปรียบ
ลอออร์กับน้ำใสลอยดอกมะลิ ตีมีดกับกระสวย หอมเย็นชื่นใจ ไม่มีพิษภัยและยังดีต่อสุขภาพ
ของผู้ตีมีด และเปรียบทองไพร้ากับเหล่าที่มีทั้งรสหวานและฉุน ตีมีดมากก็เมา ไม่เป็นผลดี
ต่อสุขภาพตัวเอง

การบรรยายภาพของตัวละครทองไพร้า ผู้ประพันธ์ให้ภาพของหญิงสาวผู้ไม่มี
คุณสมบัติความเป็นภรรยาในอุดมคติตามที่สังคมคาดหวังจากสถานภาพของการเป็นผู้หญิง

ที่ดี เช่น การไม่รักนวลสงวนตัว การแต่งกายไม่เรียบร้อย การแสดงให้เห็นเนื้อตัวของตนเอง การแต่งกายหรือการแสดงกิริยายั่ววนผู้ชาย ตัวบทบรรยายทองโพร้าให้มีลักษณะดังกล่าว ผ่านการใช้ภาษาและการพรรณนาความงามของทองโพร้าที่เน้นย้ำและแสดงให้เห็นสิ่งดึงดูดทางเพศต่าง ๆ ดังตัวบท

“ผ้าถุงกระโจมอกเปียกชุ่มแนบส่วนสัดกลมกลึง เห็นทุกสัดส่วน ตั้งแต่อกวบเลยไปจนถึงสะเอวคอด หน้าท้องแบนเรียบและต้นขาอวบอิม หล่อนดึงชายผ้าขึ้นสูงเห็นขาอ่อนผ่องนวล ลูบไล้ไปมาด้วยสบู๋ ก่อนจะเลื่อนขึ้นไล่เนินอกและแผ่นหลัง ... ลอออระตะลึงมอง นิกทุเรศจนขนลุกชู ตั้งแต่เกิดมาเธอไม่เคยเห็นผู้หญิงคนไหนแสดงความไร้ยางอายออกมาได้แจ่มแจ้งเท่าหล่อน...” (V.Vinicchayakul, 2015, p. 98)

ในตอนสุดท้าย คะนองผู้ชักนำยศให้ได้รับรู้จักกับทองโพร้า และร่วมมือกับทองโพร้าหักหลังยศ ถูกทองโพร้าทรยศ ด้วยการเป็นชู้กับนายใบ หัวหน้าที่คนเลี้ยงม้าและมีลูกด้วยกัน คะนองสำนึกผิดกับเจ้านาย และโทษตนเองที่เป็นสาเหตุชักนำผู้หญิงไม่ดีอย่างทองโพร้าเข้ามาในบ้านพลาธร สร้างความวุ่นวายและความฉิบหายจนกระทั่งไม่เหลืออะไร

ทองโพร้าเป็นตัวละครที่ถูกสร้างให้ตัวละครอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องไม่ชอบ เป็นภาพผู้หญิงที่เมื่อไปอยู่ที่ใด ก็สร้างความแตกแยกและความฉิบหาย ขนาดแม่ลิ้ม ซึ่งเป็นผู้อุปการะและเมตตาหาหล่อนที่สุดยังเปรียบทองโพร้ากับงูพิษ เป็นภาพที่ตัวบทเน้นย้ำคุณลักษณะของตัวละครผู้นี้อย่างชัดเจนผ่านคำบอกเล่าของตัวละครตัวอื่น ๆ อย่างที่แม่ลิ้มกล่าวถึงทองโพร้าว่า “...อีนังคนน้มนังงูพิษ อีนันเห็นมันมาตั้งแต่คลอดออกจากท้องแม่ เลี้ยงมันมากับมือ รู้สันดานมันดี ...” (V.Vinicchayakul, 2015, p. 481)

ในด้านลักษณะนิสัยของตัวละคร ผู้ประพันธ์สร้างให้ลอออตัวละครเอกและทองโพร้าตัวละครคู่เปรียบมีความแตกต่างกันอย่างชัดเจนแบบขาวกับดำ คือ ลอออเป็นผู้หญิงที่มีจิตใจดีงาม ประพฤติตนอยู่ในศีลธรรม อยู่ที่ใดก็ได้รับความรักความเมตตาจากผู้คนรอบข้าง แม้มีผู้ไม่หวังดี แต่ด้วยสติปัญญาและความเข้มแข็งก็ทำให้ลอออสามารถผ่านเหตุการณ์เหล่านั้นมาได้เป็นอย่างดี สามารถครองตนได้อย่างมีเกียรติ ผิดกับทองโพร้าที่ประพฤติตนตามใจตนเอง ไม่คำนึงถึงความเดือดร้อนของผู้อื่น ไปอยู่ที่ใดก็สร้างความเดือดร้อนฉิบหายแก่ผู้นั้น ภาพที่แสดงผ่านพฤติกรรมของตัวละครทั้ง

สองตัวนี้ แสดงให้เห็นการสร้างตัวละครคู่เปรียบเทียบ เพื่อให้เห็นพฤติกรรมความดี ความเลว ที่ชัดเจน โดยผู้ประพันธ์นำเสนอผ่านลักษณะนิสัยที่เด่นชัดของตัวละคร สถานภาพภรรยาของทองโพร้า ผู้ประพันธ์บรรยายให้เห็นหน้าที่เพียงอย่างเดียวที่หล่อนทำได้อย่างไม่ขาดตกบกพร่องคือเรื่องให้ความสุขทางเพศรสแก่สามี ดังตัวบท

“หล่อนเป็นเมียที่ให้ความสุขเขาได้เต็มเปี่ยม มีจริตกิริยาและการปรนนิบัติเป็นที่ถูกตาถูกใจเขายิ่งกว่าลอออรหลายเท่า เขาขาดหล่อนไม่ได้ดังคนไม่อาจขาดอาหารรสถูกปาก” (V.Vinicchayakul, 2015, p. 109)

นอกจากให้ความสุขทางเพศรสแก่สามีแล้ว คุณสมบัติที่เหมาะสมอื่น ๆ ของภรรยาที่ดี ทองโพร้าไม่มีคุณสมบัติเหล่านั้นเลย ระหว่างที่เป็นภรรยาของยศ ทองโพร้าเป็นซู้กับคนองและนายใบ ลูกน้องของยศ จนกระทั่งตั้งท้องกับซู้ก็ ทองโพร้าไม่มีความซื่อสัตย์ และไม่ได้มีความรักให้ยศอย่างแท้จริง หล่อนเพียงต้องการทรัพย์สินเงินทองที่จะอำนวยให้ชีวิตของหล่อนสุขสบายเท่านั้น ไม่เพียงเท่านั้นระหว่างที่ทองโพร้าตั้งท้อง เมื่อหล่อนไม่สามารถให้ความสุขทางเพศแก่สามีได้ ทองโพร้าวางแผนให้ยศติดการพนัน เพื่อที่ยศจะได้ไม่มีเวลาไปสนใจผู้หญิงคนอื่น การกระทำของทองโพร้ามีส่วนอย่างมากที่ทำให้ชีวิตยศไม่เหลืออะไร จะเห็นว่าพฤติกรรมของทองโพร้า หล่อนทำทุกอย่างโดยคิดถึงแต่ตัวเอง ไม่ได้คำนึงถึงผลลัพธ์หรือผลกระทบที่จะเกิดกับผู้อื่น นอกจากนี้ เมื่อพระยานราภิบาลต้องการลอออรมาเป็นภรรยาอีกคนหนึ่ง ทองโพร้าแสดงความคิดเห็นว่าลอออรควรรับไม่ตรีจากพระยานราภิบาล เมื่อสามีกับภรรยาอยู่คนละที่ก็เท่ากับว่าตายจากกันแล้ว ข้อความตอนนี้แสดงทัศนคติเกี่ยวกับการเป็นภรรยาของทองโพร้าได้อย่างชัดเจน ว่าหล่อนไม่ได้ต้องการสร้างครอบครัวเพื่อร่วมทุกข์ร่วมสุขและประพฤตินั้นเป็นภรรยาที่ให้เกียรติสามี

เมื่อทองโพร้ามีสถานภาพเป็นแม่ ทองโพร้าไม่สามารถเลี้ยงลูกได้ หล่อนไม่อดทนให้นมลูก และยกหน้าที่เลี้ยงดูลูกแก่พี่เลี้ยง ส่วนตัวหล่อนเองนั้นออกไปเที่ยวเตร่นอกบ้านและเล่นไพ่ ดังตัวบท

“... ส่วนทองโพร้า นั้นไม่ต้องพูดถึง สัญชาติญาณความเป็นแม่ เป็นเรื่องเบาบางมากในความรู้สึกของหล่อน อาจจะเป็นเพราะหล่อนเองไม่เคยรู้จักความรักของแม่ตั้งแต่เกิด จึงไม่ใส่ใจใส่ลูกทั้ง 2 คน ยกหน้าที่ทุกอย่างให้พี่เลี้ยงดูแล วันเวลาในแต่ละวันก็หมดไปกับการเที่ยวเตร่นอกบ้าน

จับจ่ายซื้อของสวยๆ งามๆ หรือเข้าวงไฟ กลับมาบ้านก็ต่อเมื่อมารับหน้า
เอาอกเอาใจสามี” (V.Vinicchayakul, 2015, p. 264)

ในตอนสุดท้ายของทงไพร้า เสียชีวิตจากการเป็นโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์อย่าง
ทรมาณ ผู้ประพันธ์ต้องการแสดงให้เห็นว่าการกระทำที่ผ่านมาของทงไพร้า สร้างความ
เดือดร้อนให้แก่ผู้อื่น จุดจบจึงต้องทรมาณอย่างมาก ดังตัวบท

“... อากาการของทงไพร้าทรุดหนัก หลอนเพ้ออยู่ตลอดเวลา ... เป็น
เสียงที่บอกความเจ็บปวดแสนสาหัส เมื่อหลอนได้สติ ... ก็เฝ้าแต่คร่ำครวญ
... หลอนตื่นนอนกระเสือกกระสน ... ผ้าที่มีดมมือหลอนเอาไว้กับเสาเตียง ถูก
หลอนกระชากจนบาดข้อมือลึกเข้าไปถึงกระดูก เลือดไหลเป็ยกุ่มทั้งสอง
มือ ทงไพร้าทนทุกข์ทรมาณแสนสาหัสอยู่หลายวัน กว่ามัจจุราจะยอม
ปล่อยให้หลอนได้สงบลงชั่วกาลนาน” (V.Vinicchayakul, 2015, pp.
768-769)

กล่าวโดยสรุปแล้ว ตัวละครทงไพร้า เป็นตัวละครที่ผู้ประพันธ์สร้างขึ้นมาเพื่อ
เป็นตัวละครคู่เปรียบเทียบกับลอออร์ เพื่อเน้นย้ำความคิดเรื่อง “กุลสตรี” ให้มีความชัดเจน
มากขึ้น

2.3) การปฏิบัติพุทธศักราช 2475: ความเปลี่ยนแปลงที่นำภัยอันตราย มาสู่ชีวิตคู่

องค์ประกอบหนึ่งที่มีความสำคัญในนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ คือ ฉากหลังของ
เหตุการณ์ต่าง ๆ ในประวัติศาสตร์ เหตุการณ์ที่นำเสนอในนวนิยายเรื่องมัลลีสามชายมี
ฉากหลังของเหตุการณ์เกิดขึ้นในช่วงสมัยรัชกาลที่ 5 ถึงรัชกาลที่ 9 ซึ่งเป็นช่วงที่สยามเกิด
การเปลี่ยนแปลงหลายประการ เนื่องจากรับอิทธิพลจากตะวันตก เหตุการณ์ประวัติศาสตร์
เหล่านี้ล้วนมีความสำคัญในการนำเสนอความคิดต่าง ๆ ในเรื่อง

แม้มัลลีสามชายจะนำเสนอแนวคิดหลักเกี่ยวกับเรื่องการแต่งงาน หากแต่
ผู้ประพันธ์ก็สามารถผูกเรื่องการเมืองไว้กับชีวิตแต่งงานของตัวละครเอกอย่างแยบยล
ผู้ประพันธ์นำเสนอเหตุการณ์ทางการเมืองที่สำคัญเหตุการณ์หนึ่ง คือการปฏิวัติเปลี่ยนแปลง
การปกครอง พ.ศ. 2475 ของคณะราษฎร ซึ่งเหตุการณ์ดังกล่าวผู้ประพันธ์บรรยายไว้อย่าง

ชัดเจนในเรื่อง และสร้างให้ตัวละครเอกอย่างลอออร์ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ในครั้งนี้ กล่าวคือ ลอออร์แต่งงานครั้งที่ 2 กับพันเอกพระยาโยธาบดี บุตรชายของเจ้าพระยาราชศักดิ์ นายทหารใหญ่ที่สุดคนหนึ่งของแผ่นดินในสมัยปลายรัชกาลที่ 5 ปัจจุบันรับราชการเป็นหนึ่งในราชองครักษ์ในจอมพลสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิต ฐานะของลอออร์เลื่อนขึ้นเป็น “คุณหญิงโยธาบดี” อย่างเต็มภาคภูมิ (V.Vinicchayakul, 2015, p. 267) ครอบครัวของพันเอกพระยาโยธาบดี หรือเทพ สามีนคนที่ 2 ของลอออร์เป็นคนที่รักเกียรติของตระกูลยิ่งกว่าชีวิตก็ว่าได้ เขาได้เลือดของเจ้าพระยาราชศักดิ์ผู้บิดามาเต็มตัว ยึดมั่นในความจงรักภักดีต่อพระราชาวงศ์ ชื่อตรงต่อหน้าที่ และหยิ่งในเกียรติของวงศ์ตระกูลยิ่งกว่าสิ่งใด (V.Vinicchayakul, 2015, p. 332) เมื่อบุตรสาวคนโตของพันเอกเจ้าพระยาโยธาบดีรู้จักมักคุ้นกับบุตรชายของเจ้าพระยานรภิบาล เขาถึงกับสั่งห้ามบุตรสาวอย่างเด็ดขาดว่าห้ามติดต่อกับคนในครอบครัวนี้ เนื่องจากพระยานรภิบาลไม่จงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ ดังตัวบท

“...เจ้าคุณนรภิบาล นอกจากเป็นคนแปดเหลี่ยมสิบสองคม ความประพฤติหลาย ๆ อย่างไม่น่าไว้ใจ เขาคบหากับ ...”

“พวกเกลียดเจ้า!” ...

“ผมทราบแต่ว่าเจ้าคุณนรภิบาลเป็นคนมักใหญ่ใฝ่สูง” พระยาโยธาบดีตอบสั้น ๆ “วังเต็นประจบประแจงเจ้านายไม่สำเร็จ ก็หันไปทางอื่น” จึงไม่อยากเกี่ยวดองด้วย “ไม่อยากให้แปดเปื้อนมาถึงสกุลราชศักดิ์” (V.Vinicchayakul, 2015, p. 331)

เมื่อเกิดเหตุการณ์ปฏิวัติ พ.ศ. 2475 ครอบครัวของพันเอกพระยาโยธาบดีเป็นผู้ได้รับผลกระทบโดยตรง ลอออร์ภรรยาที่ตั้งท้องแก่ก็ได้รับผลกระทบอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เมื่อสามีถูกจับกุมตัวไป หล่อนเปรียบความทุกข์แสนสาหัสที่เกิดขึ้นในครอบครัวครั้งนี้ว่าเหมือนถูกพายุงูการเมืองกระหน่ำให้พันเอกพระยาโยธาบดีหลุดลอยไปจากครอบครัว (V.Vinicchayakul, 2015, p. 343) แสดงให้เห็นผลกระทบจากเหตุการณ์ทางการเมืองครั้งสำคัญของสยาม อย่างเหตุการณ์เปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 ที่สามีมของลอออร์ต้องลี้ภัยทางการเมืองไปเสียชีวิตที่ต่างประเทศ เนื่องจากถูกคณะปฏิวัติจับตัวไป ทำให้ลอออร์เป็นหม้ายและครอบครัวไม่สามารถดำรงสภาพอยู่ได้ดังเดิม นอกจากผลกระทบ

ที่เกิดขึ้นโดยตรงกับครอบครัวลอออร์แล้ว เหตุการณ์ในครั้งนี่ยังชักนำให้ลอออร์ต้องเจอกับอันตรายที่เกิดจากกิเลสของฝ่ายคณะราษฎร อย่างตัวละครพระยานราภิบาล นายทหารใหญ่ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ปฏิวัติ พ.ศ. 2475 ที่ต้องการได้ลอออร์เป็นภรรยา โดยใช้วิธีสกปรก หลอกล่อมใจหมายจากนายพันเอกพระยาโยธาบดี หากลอออร์ต้องการรับทราบข่าวสารของสามี ต้องออกไปกับเขาในที่ลับตาผู้คน ดังตัวบท

...ลอออร์นอนไม่หลับทั้งคืน หลับตาลงก็เห็นแต่สีหน้าแววตาของชายผู้คุกคาม ... เป็นผู้หญิงที่ต้องอยู่ในกำมือผู้ชายจริงหรือ ถ้าเธอจะพาลูกทั้งสองไปพบสามีในต่างแดน ก็ต้องเอาตัวเข้าแลกกับชายอื่น ... เธอคงกลั้นใจตายดีกว่าจะให้คนอย่างนี้มาแตะต้องตัว ... (V.Vinicchayakul, 2015, p. 370) คิดมาทั้งคืน ถ้าต้องแลกด้วยเกียรติยศ หล่อนไม่อาจบากหน้าไปพบพี่เทพอยู่แล้ว เราตายจากกันโดยยังรักษาเกียรติของแต่ละฝ่ายไว้เสมอกันดีกว่า ถ้าชาตินี้ไม่ได้เจอกันอีก ก็ค่อยอธิษฐานพบกันใหม่ในชาติหน้า (V.Vinicchayakul, 2015, p. 383)

นอกจากนี้ผู้ประพันธ์ยังสร้างตัวละครฝ่ายคณะราษฎรให้ถูกมองในด้านลบอย่างพระยานราภิบาล นายทหารผู้ใหญ่ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์การปฏิวัติ พ.ศ. 2475 ที่ถูกนำเสนอในด้านลบ เป็นคนไม่ดี

นายพันตำรวจเอกพระยานราภิบาลเป็นชายที่เรียกตัวเองว่า “ผ่านมาร้อยเอ็ดเจ็ด ย่านน้ำ” เขาเกิดมาห่างไกลจากสภาพลูกผู้ดี ... ฐานะแค่พอมีพอกิน เข้ามาเรียนหนังสือในเมืองหลวง รู้จักหาช่องทางสนองความทะเยอทะยาน ด้วยความอดทนแข็งแกร่งบวกกับไหวพริบมีเหลี่ยมมุมจัดเจนเกินวัย เขาจึงกลายเป็นข้าราชการก้าวหน้า มีพรั่งพร้อมทั้งอำนาจและเงินทอง ผู้หญิงเป็นจุดอ่อนของเขา เขาเป็นคนไม่อึดในสตรีเหมือนคนตะกละไม่อึดในรสอาหาร ในบรรดาผู้หญิงนับสิบ ๆ ที่เขานับว่าเป็นเมีย คนสำคัญที่สุดคือเมียหลวง ลูกสาวเจ้าสัวในถิ่นสำเพ็ง คุณหญิงประไพคืออาหารรสชาติปานกลาง แต่ว่าภาชนะที่ใส่มาเป็นทองคำแท้ เงินและความกว้างขวางของพ่อหล่อนเป็นฐานเกือบหนุนให้เขาได้รับความไว้วางใจและคะแนนนิยมจากผู้บังคับบัญชาเสมอมา ไม่ว่าเขาจะไปอยู่ใต้บาร์มีคนไหน เขาตอบแทนภรรยาด้วยการยกย่องอย่างดี แต่ใจเขานั้นไม่เคยอยู่ที่หล่อนมาตั้งแต่ไหนแต่ไรแล้ว ลอออร์คือผู้หญิงคนแรกที่ได้หัวใจเขาไป ตั้งแต่เห็นคุณหญิงโยธาบดีผู้งามเข้มช้อยครั้งแรก พระยานราภิบาล อดไม่ได้ที่จะหวนนึกถึงวันแรกที่เขาเห็นมะปรางรีวเป็นลวดลายงามตา ใส่เย็นนำลิ้มรสในภาชนะแก้วเจียรระโน ... เขาอยากได้ผู้หญิงที่คนอย่างเขา

ถูกตราหน้าว่าไม่มีวาสนาจะมี มันจะเป็นความภาคภูมิใจสักแค่ไหน ถ้ามีข่าวกระดิ่งเสียง ลือว่า เจ้าคุณไม่เสียที่เกิดมาเป็นลูกผู้ชาย มีคุณหญิงถึงสองบ้าน บ้านแรกก็มั่งคั่ง บ้านที่สองก็งามเหมือนนางฟ้า ซ้ำยังเป็นคุณหญิงมาแล้วด้วย จะหาใครทำได้อย่างเจ้าคุณเป็น ไม่มี (V.Vinicchayakul, 2015, pp. 530-531)

การสร้างตัวละครฝ่ายอนุรักษ์นิยมอย่างพันเอกพระยาโยธาบดี ให้เป็นบุคคลที่มีการกระทำน่ายกย่อง เพียงพร้อมตั้งแต่เกิด นอกจากนี้ยังมีตัวละครอื่น ๆ ที่อยู่ในฝ่ายเดียวกันที่ผู้ประพันธ์สร้างให้เป็นตัวละครที่ดี อย่างเสด็จพระองค์หญิงฯ ที่เป็นบุคคลที่มีอิทธิพลทางความคิดต่อลอออรมาก เมื่อลอออเกิดปัญหาที่พึ่งพระบรมโพธิสมภารของเสด็จพระองค์หญิงฯ เช่นตอนที่ลอออเลิกกบฏยศ สามีนคนแรกที่ไปมีผู้หญิงคนอื่น ลอออก็กลับเข้าไปปรับใช้เสด็จพระองค์หญิงฯ เป็นต้น

หากตีความเหตุการณ์ทางการเมืองในปี พ.ศ. 2475 ว่าเป็นยุคเริ่มแรกของประชาธิปไตย อันเป็นแนวคิดที่รับมาจากตะวันตก ว่าเป็นการเริ่มต้นของความเป็นสมัยใหม่แล้ว การนำเสนอเรื่องราวเช่นนี้ในนวนิยายเรื่องมาลัยสามชายอาจตีความได้ว่า ผู้ประพันธ์กำลังนำเสนอว่าความเป็นสมัยใหม่เป็นอันตรายต่อผู้หญิง ซึ่งตีความให้ลึกต่อไปอีกได้ว่า ผู้ประพันธ์กำลังนำเสนอว่า ความทันสมัยมิได้มีแต่ด้านดี แต่มีภัยอันตรายที่ต้องตระหนักด้วย แต่สิ่งที่จะทำให้ผู้หญิงรักษาตัวรอดได้ท่ามกลางภัยคุกคามจากความเป็นสมัยใหม่นี้ก็คือการครองตัวเป็นกุลสตรี ดังที่เรื่อง มาลัยสามชาย ได้นำเสนอให้เห็น ที่ผ่านมามีนักวิชาการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวละครเพศหญิงกับการนำเสนอความคิดเชิงอุดมการณ์อยู่บ้าง เช่น Thak Chaloehtiarana (2015) เขียนบทความเรื่อง “ความไม่พยายาม: วิพากษ์กรรมของความเป็นสมัยใหม่” ในบทความนี้แม้ทักษ์ เฉลิมเตียรณ จะไม่ได้ตีความตัวละครหญิง ในฐานะความหมายเชิงสัญลักษณ์เรื่องอุดมการณ์ทางการเมืองโดยตรง แต่ก็มีการเชื่อมโยงว่า ตัวละครผู้หญิงในเรื่องความไม่พยายาม “เป็นตัวแทน” ของค่านิยม 2 ชุด บทวิเคราะห์ของทักษ์ เฉลิมเตียรณ นี้ จึงแสดงให้เห็นว่า การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวละครหญิงกับความหมายเชิงสัญลักษณ์ทางค่านิยมหรืออุดมการณ์สามารถกระทำได้ หากมีหลักฐานที่มีน้ำหนัก ไม่เลื่อนลอย ในบทความดังกล่าว ทักษ์ เฉลิมเตียรณ กล่าวถึงนวนิยายเรื่องความไม่พยายามว่า นวนิยายเรื่องนี้ตั้งคำถามต่อความสามารถของผู้หญิงที่จะรับมือกับเสรีภาพใหม่ที่มาพร้อมกับความทันสมัย อันเป็นความทันสมัยที่ตั้งผู้หญิงออกจากโครงสร้างสังคมตามจารีตเดิม อย่างเช่น ครอบครั้ว บทบาท

หน้าที่ในฐานะแม่และภรรยา และยังบ่อนทำลายวัฒนธรรมและคุณค่าตามชนบของไทย ผู้หญิงที่มีเสรีภาพแบบใหม่นี้ตกอยู่ในความเสี่ยงที่จะสูญเสียตัวตนในฐานะผู้หญิงไทยไป (Chaloemtiarana, 2015, p. 33)

จากการวิเคราะห์ข้างต้น แสดงให้เห็นว่านวนิยายเรื่องมาลัยสามชาย มีความย้อนแย้งในการนำเสนอคุณค่าใหม่เกี่ยวกับผู้หญิง กล่าวคือ เมื่อมององค์ประกอบทั้งหมดของนวนิยาย โดยเฉพาะฉากของนวนิยายที่นำเสนอเหตุการณ์ในช่วงที่สังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงไปสู่ความเป็นสมัยใหม่จะพบว่าผู้ประพันธ์พยายามนำเสนอความก้าวหน้าหรือความเป็นสมัยใหม่ผ่านตัวละครเอกผู้หญิง โดยนำเสนอผ่านพฤติกรรมต่าง ๆ ของตัวละคร ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการแต่งกาย การใช้ชีวิต ความคิดความกล้าตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ของผู้หญิง ที่เมื่อเปรียบเทียบกับผู้หญิงในสมัยก่อนอาจจะไม่นิยมกระทำกัน แต่ตัวละครเอกของเรื่องอย่างลอออรสามารถขบถ ยิงปืน ซึ่งเป็นพฤติกรรมของผู้ชายได้ มองอย่างผิวเผินลอออรเป็นตัวละครที่มีความน่าสมัย แต่หากวิเคราะห์ถึงคุณสมบัติและพฤติกรรมอื่น ๆ ของตัวละครจะพบว่า ลอออรยังเป็นผู้หญิงที่มีความเป็น “กุลสตรี” อยู่มาก อย่างเช่น ลอออรเกิดในชาติตระกูลสูง เพียบพร้อมเรื่องคุณสมบัติและลักษณะของภรรยาที่ดีที่สังคมคาดหวัง เช่น ความซื่อสัตย์และความจงรักภักดีต่อสามี หรืออย่างตอนที่จะตัดสินใจแต่งงานกับผู้ชายที่มีอายุน้อยกว่าก็เกิดความลังเลใจ กังวลว่าจะถูกนินทาว่าร้ายว่าเป็นผู้หญิงที่หมกมุ่นในเรื่องการารมณ์ ดังนั้น ตัวละครลอออรจึงเป็นผู้หญิงที่ “ก้าวหน้าแต่อยู่ในกรอบ” คือมีทั้งความน่าสมัยและความเป็นจารีตอยู่ในตัว แตกต่างอย่างชัดเจนกับตัวละครคู่เปรียบอย่างทองไผ่ที่ไม่มีชาติตระกูล ไม่ได้รับการอบรมที่ดี สร้างความเดือดร้อนแก่ผู้อื่นและไม่ได้รับการยอมรับจากสังคม กระทั่งสุดท้ายต้องเจอกับชะตากรรมที่เลวร้ายในบั้นปลายชีวิต

ปัจจัยในการสร้างนวนิยายเรื่องมาลัยสามชาย

ปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้ประพันธ์สร้างสรรค์บทประพันธ์ เพื่อนำเสนอคุณค่าใหม่ของผู้หญิงในนวนิยายเรื่องมาลัยสามชาย นอกจากปัจจัยที่เกิดจากตัวบทงานวรรณกรรมแล้ว ปัจจัยภายนอกมีส่วนสำคัญที่ทำให้ผู้ประพันธ์เลือกนำเสนอคุณค่าใหม่ของผู้หญิง การศึกษานี้ผู้วิจัยได้แนวคิดมาจากการศึกษาวรรณคดี โดยใช้แนวคิดสังคมวิทยาแห่งวรรณคดี (Sociology of Literature) ซึ่งแนวคิดนี้ให้ความสำคัญกับการศึกษาบริบทที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์งานวรรณกรรม ดังนี้

สังคมวิทยาแห่งวรรณคดี เป็นการศึกษาวรรณกรรมในแง่สังคมวิทยา กล่าวคือ ในโลกของวรรณกรรมประกอบไปด้วยองค์ประกอบ 3 ส่วน ได้แก่ ผู้แต่งหรือผู้ประพันธ์ ตัวบทวรรณกรรม และผู้เสพหรือผู้อ่าน ซึ่งองค์ประกอบทั้ง 3 ส่วนนี้ เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้วรรณกรรมเรื่องใดเรื่องหนึ่งดำรงอยู่ได้ ดังนั้น การศึกษาวรรณกรรมเพียงในมิติใดมิติหนึ่ง จึงไม่อาจจะทำให้เข้าใจระบบการสร้างการเสพวรรณกรรมอย่างลึกซึ้ง ด้วยเหตุดังนี้ นักวรรณคดีจึงพยายามที่จะแสวงหามุมมองของการศึกษาให้ครอบคลุมไปถึงผู้อ่านด้วย จึงเป็นที่มาของศาสตร์แห่งการศึกษาวรรณคดีอีกศาสตร์หนึ่งซึ่งเรียกว่า สังคมวิทยาแห่งวรรณคดี เพื่อให้การพิจารณาวรรณคดีครอบคลุมและรอบด้าน ครบองค์ประกอบของโลกแห่งวรรณคดีทั้ง 3 มิติ (Intaraporn, 2009, p. 2)

การศึกษาวรรณกรรมในเชิงสังคมวิทยานี้ ทำให้การมองวรรณกรรมครบถ้วนรอบด้านมากยิ่งขึ้น นำไปสู่การตอบคำถามเรื่องปัจจัยในการสร้างนวนิยายอิงประวัติศาสตร์เรื่องมาลัยสามชายได้อย่างรอบด้าน เนื่องจากผู้ศึกษาวรรณกรรมมักจะละเลยมิติที่สามคือผู้อ่านและสังคม การศึกษาวรรณกรรมจึงขาดความรู้สึกเหมือนจอกาพย์ยนตร์ที่มีเพียงความกว้างและยาวเพียงสองมิติ ทำให้การศึกษาข้อเท็จจริงหรือปรากฏการณ์ทางวรรณกรรมผิดเพี้ยนไปจากที่ควรจะเป็น (Chantavanich, 1983, p. 10)

จากการศึกษาโดยใช้แนวคิดสังคมวิทยาแห่งวรรณคดี พบว่าปัจจัยที่ทำให้ผู้ประพันธ์เลือกใช้ตัวละครเอกผู้หญิงในการนำเสนอคุณค่าใหม่แบบ “ก้าวหน้าอยู่ในกรอบ” ประกอบด้วยปัจจัยดังนี้

1) ชีวิตประวัติและผลงานของผู้ประพันธ์ ปัจจัยสำคัญข้อหนึ่งที่ทำให้มาลัยสามชายมีตัวละครเอกเป็นผู้หญิง เนื่องจาก ผู้ประพันธ์ คือ คุณหญิงวินิตา ดิถียนต์ ผู้ใช้นามปากกาในการแต่งนวนิยายเรื่องนี้ว่า ว.วินิจฉัยกุล เป็นผู้หญิง เป็นบุตรสาวคนเดียวของนายวัลลภ วินิจฉัยกุล และนางกาญจณี วินิจฉัยกุล สมรสกับนายสมพันธ์ ดิถียนต์ และมีบุตรสาว 2 คน คือ ดร. สาวิตา ดิถียนต์ และ ดร. วัตสาตรี ดิถียนต์

ผู้ประพันธ์เป็นผู้หญิงและมีบุตรสาวเป็นผู้หญิง จึงมีความเข้าใจมุมมองของผู้หญิง การประพันธ์มาลัยสามชาย โดยใช้ตัวละครเอกเป็นผู้หญิงจึงทำได้ง่ายเพราะเป็นเรื่องที่ใกล้เคียงกับมุมมองและการใช้ชีวิตของผู้ประพันธ์ ไม่เฉพาะนวนิยายเรื่องมาลัยสามชายที่ผู้วิจัยนำมาศึกษาเท่านั้นที่มีตัวละครเอกเป็นผู้หญิง นวนิยายส่วนมากของ

ผู้ประพันธ์ก็มักมีตัวละครเอกเป็นผู้หญิงเช่นกัน เช่น นวนิยายเรื่อง ราตรีประดับดาว, สองฝั่งคลอง, บุรพา, เพชรกลางไฟ เป็นต้น

2) รูปแบบการนำเสนอและที่มาของนวนิยาย นวนิยายมีรูปแบบการนำเสนอแบบ การเขียนเล่าชีวประวัติของบุคคลในครอบครัว กล่าวคือ มาลัยสามชายมีรูปแบบการเล่า เรื่องแบบย้อนกลับ ผู้เล่าเรื่องเป็นบุคคลในครอบครัวของตัวละครเอกฝ่ายหญิงที่อยู่คนละ รุ่นเป็นผู้เล่าให้ลูกหลานฟัง เพื่อถ่ายทอดเรื่องราวภายในครอบครัว ลักษณะการเล่าเรื่อง คล้ายกับการนำเสนอชีวประวัติที่เล่าตั้งแต่ชีวิตในวัยเด็กกระทั่งถึงวันสุดท้ายของชีวิต และ ผู้ประพันธ์กล่าวถึงที่มาของตัวละครค่อนข้างชัดเจน อย่างนวนิยายเรื่องมาลัยสามชาย เปิดเรื่องด้วยการเล่าเรื่องของลอออร์ ผ่านความทรงจำของหลานสาวคนโต บุตรสาวของ หนูเดช ลูกชายของลอออร์กับเจ้าพระยาโยธาบดี สามิคนที่สอง สาเหตุที่ได้เล่าเรื่องราวของ ลอออร์ เนื่องจาก หลังจากลอออร์เสียชีวิต ทั้งบ้านฝั่งโยธาบดีและฝั่งเจ้าดีเรกรูจ ต้องการ เก็บอัฐิของลอออร์ไว้ฝั่งตน จึงได้มีการเล่าเรื่องราวความเป็นมาเป็นไปของลอออร์ว่าเป็น บุคคลที่มีลักษณะแตกต่างจากหญิงสาวคนอื่นในวัยเดียวกัน เป็นการนำเสนอเรื่องแบบเล่า ย้อนกลับ โดยผู้ประพันธ์ได้รับแรงบันดาลใจในการแตงนวนิยายเรื่องนี้จากการตามคุณแม่ ไปบ้านสุภาพสตรีสูงอายุ ท่านหนึ่งเป็นประจำ ท่านอายุประมาณ 65 ปี เป็นสตรีรูปงาม มีความเป็นอยู่ที่ทันสมัยเมื่อเทียบกับคนรุ่นราวคราวเดียวกัน ดังตัวบท

... “คุณป้า” อายุประมาณ 65 ปี ... แม้ว่าชรามากในสายตาของ เด็กอายุสิบกว่าขวบ ก็ยังจำได้ว่าคุณป้างามมาก ความชราไม่อาจลบล้างโครง หน้าสวย หน้ารูปไข่ รูปดวงตาใหญ่ยาว เปลือกตาสี และจมูกโด่งคม ... การ แต่งกายของคุณป้าก็งามเรียบร้อยสมวัยและฐานะ ... กิริยาพาที่แจ่มช้อยชวน มอง ... คุณป้าอยู่อย่างทันสมัยเมื่อเทียบกับผู้อยู่ในวัยเดียวกัน บ้านท่านมีกิน น้ำชากันในตอนบ่ายด้วย เป็นกิจวัตรที่ทำกันมาเป็นประจำ ไม่ใช่ขอความ หรรษาแต่อย่างใด ... (V.Vinicchayakul, 2015, p. 4)

3) ฉากของนวนิยาย เหตุการณ์ที่ผู้ประพันธ์ใช้เป็นฉากในนวนิยายเรื่องมาลัย สามชาย เป็นช่วงที่สยามกำลังเกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ เนื่องจากการเข้ามาของ อิทธิพลจากชาติตะวันตก จากการเป็นรัฐจารีตสู่การเปลี่ยนแปลงเป็นรัฐสมัยใหม่ สถานภาพ ทางสังคมและความเท่าเทียมทางเพศของผู้หญิง เป็นประเด็นสำคัญประเด็นหนึ่งที่ถูก ใช้เป็นมาตรวัดระดับความก้าวหน้าของแต่ละสังคมตามมโนทัศน์เรื่องความมีอารยธรรม

(civilization) ของชาติตะวันตก ผู้หญิงถูกค่านึงถึงในฐานะที่เป็นตัวแทนของความศิวิไลซ์ (Suklarpkit, 2018, p. 28) การนำเสนอประเด็นเรื่องคุณค่าใหม่ของผู้หญิงในนวนิยายเรื่อง มาลัยสามชายจึงมีความสอดคล้องกับฉลากของนวนิยาย

4) การเผยแพร่นวนิยาย มาลัยสามชายประพันธ์ขึ้นเพื่อเผยแพร่ลงในนิตยสารสตรี คือตีพิมพ์เป็นตอนลงในนิตยสารพลอยแกมเพชร และตีพิมพ์รวมเล่มครั้งแรก พ.ศ. 2550 โดยสำนักพิมพ์เพื่อนดี นวนิยายที่ตีพิมพ์เป็นตอนลงในนิตยสารสตรีที่มีกลุ่มผู้อ่านส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้ประพันธ์เลือกใช้ตัวละครเอกเป็นผู้หญิง เนื่องจากผู้อ่านสามารถจินตนาการภาพและความรู้สึกขณะที่อ่านได้อย่างมีอรรถรส ตรงกับรสนิยมของกลุ่มผู้อ่านนิตยสารสตรี ซึ่งเป็นผู้หญิงชนชั้นกลางค่อนข้างสูงเป็นส่วนใหญ่ การใช้ตัวละครเอกเป็นผู้หญิงเพื่อนำเสนอคุณค่าใหม่ของผู้หญิงทำให้ผู้อ่านรู้สึกใกล้ชิดและเข้าใจตัวละครมากยิ่งขึ้น

ปัจจัยภายนอกตัวบทที่กล่าวข้างต้นนี้ ถือเป็นปัจจัยสำคัญหนึ่งที่ทำให้ผู้ประพันธ์เลือกนำเสนอนวนิยายผ่านตัวละครเอกที่เป็นผู้หญิง

สรุปอภิปรายผลการวิจัย

วินิตา ดิถียนต์ เป็นนักเขียนนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ชั้นแนวหน้าคนหนึ่งของไทย ผลงานนวนิยายอิงประวัติศาสตร์จำนวนมากและมีผลงานอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ประพันธ์นวนิยายอิงประวัติศาสตร์เรื่องแรกถึงปัจจุบัน มาลัยสามชายเป็นผลงานนวนิยายอิงประวัติศาสตร์เรื่องหนึ่งของวินิตาที่ได้รับความนิยมอย่างสูง กระทั่งมีผู้อ่านนำบทประพันธ์ไปผลิตเป็นบทละครโทรทัศน์ นอกจากนี้ยังได้รับรางวัลนวนิยายดีเด่นจากการประกวดหนังสือดีเด่นประจำปี พ.ศ. 2551 ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) รางวัลทางวรรณกรรมและค่านิยมของนวนิยายเรื่องมาลัยสามชายดังกล่าว แสดงให้เห็นคุณค่าของบทประพันธ์ ที่นอกจากความบันเทิงและความงามทางวรรณศิลป์แล้ว ผู้ประพันธ์ยังแสดงความตั้งใจจริงในการผลิตผลงานด้วยความรัก ความสนใจในเรื่องราวเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและประเพณีอย่างลึกซึ้งด้วย

ผลการศึกษาเพื่อวิเคราะห์ความย้อนแย้งของการนำเสนอคุณค่าใหม่ของผู้หญิง ในนวนิยายเรื่องมาลัยสามชาย ของ ว.วินิจฉัยกุล พบว่า ผู้ประพันธ์มุ่งหักล้างความคิดเกี่ยวกับผู้หญิงที่แต่งงาน 3 ครั้งหรือหลายครั้งว่าเป็นผู้หญิงไม่ดี และนำเสนอคุณค่าใหม่ของผู้หญิงว่าจำนวนครั้งในการแต่งงานไม่สามารถนำมาวัดคุณค่าของผู้หญิงได้ คุณค่าของผู้หญิงขึ้นอยู่กับการประพฤติตัวอย่างถูกต้องเหมาะสมของผู้หญิงเอง แนวคิดดังกล่าวเป็นแนวคิดที่แสดงให้เห็นความก้าวหน้าบางประการในการมองผู้หญิง หากอ่านนวนิยายเรื่องนี้จะพบความนำสมัยของตัวละครเอกหลายอย่าง เช่น การใช้ชีวิตประจำวันของตัวละครเอกที่มีลักษณะคล้ายกับชาวตะวันตก การแต่งกาย การใช้น้ำหอมกลิ่นลาเวนเดอร์ การจีบชายามบ่าย เป็นต้น แต่หากวิเคราะห์นวนิยายเรื่องนี้อย่างลึกซึ้งแล้วจะพบว่า มาลัยสามชายเป็นนวนิยายที่ผลิตซ้ำชุดความคิดเกี่ยวกับ “กุลสตรี” ในหลายประเด็น กล่าวคือ ตัวละครเอกอย่างลอออร์ ที่แม้จะมีภาพลักษณ์และวิถีปฏิบัติอย่างผู้หญิงหัวก้าวหน้า แต่ยังมีความเป็นกุลสตรีตามขนบประเพณีไทยอยู่มากเช่นกัน ... นอกจากนี้ยังมีการวิพากษ์ความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ไปสู่ระบอบประชาธิปไตย อย่างการสร้างตัวละครฝ่ายคณะราษฎรเป็นปฏิปักษ์กับตัวละครเอก มีพฤติกรรมและนิสัยในด้านลบ พร้อมกับจุดจบของตัวละครฝ่ายคณะราษฎรที่ไม่ดี โดยผู้ประพันธ์นำเสนอชุดความคิดเหล่านี้ผ่านกลวิธีที่สำคัญ ดังนี้ ใช้แนวคิดเรื่องการวิเคราะห์องค์ประกอบของวรรณกรรม โดยกลวิธีที่โดดเด่นที่ผู้ประพันธ์ใช้ได้แก่ 1. กลวิธีการสร้างตัวละครเอกให้มีคุณสมบัติของ “ผู้หญิงก้าวหน้าที่อยู่ในกรอบ” 2. การสร้างตัวละครคู่เปรียบอย่างทองไพบร์ให้อยู่ในฐานะ “หญิงร้าย” เพื่อเปรียบเทียบให้เห็นความแตกต่างระหว่างตัวละครเอกและตัวละครคู่เปรียบ ทำให้ความหมายของตัวละครเอกชัดเจนยิ่งขึ้น และ 3. การใช้เหตุการณ์เปลี่ยนแปลงการปกครองพุทธศักราช 2475 มาสร้างปมปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อชีวิตคู่ของตัวละครเอก ให้ไม่สามารถดำรงสถานภาพของคำว่าครอบครัวได้อีกต่อไป มาลัยสามชายจึงเป็นนวนิยายที่แสดงให้เห็นความย้อนแย้งของการนำเสนอคุณค่าใหม่ของผู้หญิงที่ยังคงติดอยู่กับคำอธิบายเรื่องความเป็นกุลสตรี

ลอออร์เป็นตัวละครที่เป็นตัวแทนของผู้หญิงในยุคที่สยามกำลังเปลี่ยนผ่านเข้าสู่โลกสมัยใหม่ เป็นผู้หญิงในอุดมคติที่สามารถมีชีวิตและครองตนได้อย่างดีงาม ได้รับการชื่นชมจากคนทั้งรู้จักและคนใกล้ชิดในครอบครัว ภาพที่ผู้ประพันธ์นำเสนอมีดังนี้ ลอออร์เป็นหญิงสาวผู้เกิดในสกุลสูง ได้รับการอบรมเลี้ยงดูในวัง อยู่ในความอุปการะของเสด็จพระองค์หญิงฯ เป็นคนฉลาด เรียนรู้งานต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว อีกทั้งยังสามารถ

ประดีดประดอยและสร้างสรรค์งานจนเป็นที่รักและเป็นไ้วางใจของคนในวัง ลอออร เป็นหญิงสาวที่มีความงาม ประกอบกับได้รับการฝึกอบรมกิริยามารยาทจากในวัง ทำให้มีบุคลิกภาพดี สง่างาม มีความอ่อนหวาน นุ่มนวล สร้างความเอ็นดูเอ็นใจแก่ผู้พบเห็น เมื่อแต่งงานก็เป็นภรรยาที่ดี ปฏิบัติตนต่อครอบครัวของสามีเหมือนเป็นครอบครัวของตนเอง ทำให้เป็นที่รักของคนรอบข้าง เมื่อเจอปัญหาจึงมีคนพร้อมช่วยเหลือ ทำให้ลอออรสามารถฝ่าฟันอุปสรรคต่าง ๆ ได้ และครองตนอย่างมีความสุขกระทั่งเสียชีวิต

เมื่อนำแนวคิดสังคมวิทยาแห่งวรรณคดีมาวิเคราะห์ปัจจัยที่น่าจะสัมพันธ์กับการนำเสนอชุดความคิดดังกล่าวในนวนิยายเรื่องมาลัยสามชายแล้ว พบว่ามี 4 ปัจจัย ได้แก่

1. ปัจจัยด้านผู้ประพันธ์ คือทัศนคติของผู้ประพันธ์ที่ยึดถือในคุณค่าของความเป็นไทยแบบจารีต
2. รูปแบบการนำเสนอของนวนิยายที่อยู่ในรูปของชีวประวัติ ซึ่งผู้ประพันธ์ได้รับแรงบันดาลใจในการแต่งจากการได้รับฟังชีวประวัติของคุณบำทานหนึ่งที่ผู้ประพันธ์รู้จัก
3. ฉากของนวนิยาย และ
4. ปัจจัยด้านการเผยแพร่นวนิยาย กล่าวคือกลุ่มผู้อ่านที่น่าจะนิยมอ่านนวนิยายของ ว.วินิจฉัยกุล เป็นกลุ่มผู้หญิงชนชั้นกลาง ที่นำเสนอชุดความคิดในลักษณะคล้ายคลึงกับเรื่องมาลัยสามชาย

References

- Boonkhachorn, T. (1999). What kind of fiction does we expect from historical novels. **Art and Culture Magazine**, 21 (1), 84-88. (In Thai)
- Chaloemtiarana, T. (2015). **Read till it shatters Nationalism and identity in modern Thai Literature**. Bangkok: Aan. (In Thai)
- Chantavanich, S. (1983). **Sociology of Literature**. Bangkok: Sociology and Anthropology Department, Faculty of Political Science, Chulalongkorn University. (In Thai)
- Ditheeyont, W. (1996). The making of Rattanakosin and application of methodology in writing historical novels. **Silpakorn University Journal**, 8 (1), 29-40. (In Thai)
- Intaraporn, W. (2009). **Sappha Li Huan: The Study in the Sociology of Literature**. Songkla: Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkla University. (In Thai)
- Jaroenjitrkam, P. (1984). **An Analytical Study of Historical Novels during 1947-1982 A.D..** Bangkok: Thammasat University. (In Thai)
- Prakitnonthakarn, C. (2003). **From Old-Siam to New-Thai: Social and Political meanings in Architecture during 1892-1957 A.D.** (Master's thesis. Chulalongkorn University, Bangkok. (In Thai)
- Suklarpkit, S. (2018). **Monogamy: family colonial in Siam**. Bangkok: Matichon. (In Thai)

- Tanaprasitpatana, S. (1991). Social status of Thai woman during the reformation period. **Journal of Letters**, 23 (2), 3-19. (In Thai)
- Varatorn, S. (1976). **History of Thai novels from the beginning to 1932 A.D.**. Bangkok: The Foundation for the Promotion of Social Sciences and Humanities Textbooks Project. (In Thai)
- V.Vinicchayakul. A Three-tasseled Garland (8th ed.). Bangkok: Aksornsophon. (In Thai)
- Yongsiri, S. (2002). **An Analytical Study of Rattanakosin Historical Novels** (Master's thesis). Chulalongkorn University, Bangkok. (In Thai)